

Documentatie over erven naar inhoudelijke thema's

Ruimtelijke kwaliteit en landschap	4
<i>Kwaliteitsgids Groningen</i>	<i>4</i>
<i>Ontwerp omgevingsvisie 2025-2050.....</i>	<i>5</i>
<i>Omgevingsverordening provincie Groningen</i>	<i>6</i>
<i>Landschapsmonitor (De Staat van Groningen)</i>	<i>7</i>
<i>Programma Opgave Erfgoed, Ruimtelijke Kwaliteit en Landschap.....</i>	<i>8</i>
<i>Beleidsprogramma Landbouw 2025-2029</i>	<i>9</i>
Cultuurhistorie & erfgoed	11
<i>Toekomst Oldambtster boerderijen.....</i>	<i>11</i>
<i>Ruimte voor agrarisch landschap en erfgoed</i>	<i>12</i>
<i>Bouwstenen voor een boerderijen-aanpak</i>	<i>13</i>
<i>Erfgoedprogramma: Actualisatie en Verbreding vanwege het NPG</i>	<i>14</i>
<i>Ruimte in denken en doen voor karakteristieke panden.....</i>	<i>15</i>
<i>Werkplan Toekomst Fryske Pleats.....</i>	<i>16</i>
<i>Afwegingskader voor actieve landbouwbedrijven in beschermd erfgoed (Vlaanderen).....</i>	<i>17</i>
<i>Financiële stromen rond rijksmonumentale boerderijen in de provincie Groningen</i>	<i>18</i>
<i>Benutting subsidieregelingen voor historische boerderijen</i>	<i>19</i>
<i>Agrarisch ondernemers en erfgoedsubsidieregelingen.....</i>	<i>20</i>
Agrarische bedrijfsvoering en verdienmodellen	21
<i>Basisdocument Groninger Verdien Model</i>	<i>21</i>
<i>Agroforestry in open landschap</i>	<i>22</i>
<i>Inspiratie voor een biodiverse akkerbouw: Bouwstenen voor integratie van biodiversiteit in de bedrijfsvoering</i>	<i>23</i>
Multifunctionele landbouw	24
<i>Multifunctionele Landbouw en de Omgevingswet.....</i>	<i>24</i>
<i>Kijk op multifunctionele landbouw</i>	<i>25</i>
Architectonische kwaliteit boerderijen en schuren	27
<i>In Groningen gaat het dak eraf: nieuwe kansen voor agrarische daken</i>	<i>27</i>
<i>Boerderijen aan de Waddenkust</i>	<i>28</i>

<i>Eindrapport pilot Nije Heerd</i>	29
<i>Mooie schuren op het Groninger platteland</i>	30
Vergroenen	31
<i>Meer bos en bomen in Groningen voor klimaat, natuur en mensen</i>	31
<i>Uitvoeringsprogramma Bos en Hout 2021-2030</i>	32
<i>De Landschapswerkplaats</i>	33
<i>Ontwerpen voor agroforestrysystemen in de melkveehouderij</i>	34
<i>Subsidies provincie Groningen (algemeen)</i>	35
Vergroenen erf (projecten)	36
<i>Project Mooi Heem</i>	36
<i>Project "Vergroenen Boerenerven"</i>	37
<i>Eindverslag Erfbeplanting Zuid- en Oost-Groningen</i>	38
<i>Eindrapportage Erven & Tuinen Westerkwartier</i>	39
Dierenwelzijn	40
<i>Dierwaardige veehouderij</i>	40
<i>Voorwaarts mars naar een dierwaardige veehouderij</i>	41
<i>Wet Dieren</i>	42
Aardbevingsproblematiek en impact versterking	43
<i>Meerjarenprogramma Aardbevingsbestendig en Kansrijk Groningen 2017-2021</i>	43
<i>Praktijkvoorbeeld: innovatief concept geeft Groninger boerderijen in aardbevingsgebied weer toekomst</i>	44
<i>Afwegingskader Erfgoed en Aardbevingen</i>	45
<i>Evaluatie pilotproject Agrarisch Landschappelijk Bouwen</i>	46
Transformatie van erven	47
<i>Behoeftte-verkenning wonen buitengebied</i>	47
<i>Erfdelen: Nieuwe woonvormen op (voormalige) boerenerven</i>	49
<i>Handreiking Planologische concepten erftransformaties</i>	50
<i>Agrarisch vastgoed: aard, omvang en oplossingsrichtingen van huidige en toekomstige leegstand agrarisch vastgoed in Nederland</i>	51
<i>Handreiking Leegstand te lijf 2.0: Woningen en agrarisch vastgoed</i>	52
<i>Visie Wonen op het Boerenerf</i>	53
<i>Evaluatie experimentenkader extra woningen op erven</i>	54

Gemeenten over (boeren)erven	55
<i>Omgevingsvisie Westerkwartier 2040.....</i>	<i>55</i>
<i>Omgevingsvisie Het Hogeland.....</i>	<i>56</i>
<i>Boerderijenprogramma 2023 Gemeente Oldambt.....</i>	<i>57</i>
<i>Inventarisatie voor een boerderijenvisie voor de gemeentes Eemsdelta, Groningen, Het Hogeland en Midden-Groningen</i>	<i>58</i>
<i>Inventarisatie voor een boerderijenvisie voor de gemeentes Westerkwartier en Westerwolde</i>	<i>59</i>
<i>Projectplan Oldambt-Nijambt “Nieuw leven op oude erven”</i>	<i>60</i>
Toekomst Landelijk Gebied (TLG).....	61
<i>Deelgebiedsplan Waddenkust en Wierdenland</i>	<i>61</i>
<i>Deelgebiedsplan Westerwolde</i>	<i>62</i>
<i>Deelgebiedsplan Veenkoloniën</i>	<i>63</i>
<i>Deelgebiedsplan Zuidelijk Westerkwartier</i>	<i>64</i>
<i>Deelgebiedsplan Centrale Woldgebied en Duurswold</i>	<i>65</i>
<i>Deelgebiedsplan Gorecht</i>	<i>66</i>
<i>Deelgebiedsplan Oldambt</i>	<i>67</i>

Ruimtelijke kwaliteit en landschap

Kwaliteitsgids Groningen

[Link naar document](#)

Korte inhoud

Biedt informatie en inspiratie van en voor iedereen die zich bezighoudt met landschap en ruimtelijke kwaliteit van de fysieke leefomgeving. Onderscheidt zeven landschappelijke regio's met ieder een heel eigen landschappelijke identiteit (historisch/ontstaansgeschiedenis). Deze brochure geeft per deelgebied een korte beschrijving van de landschappelijke identiteit en de regionale kernkwaliteiten.

Relevante uitspraken over boerenerven

De informatie over de landschappelijke identiteit kan (historische) elementen bevatten die van toepassing kunnen zijn op erven en als inspiratie kunnen dienen voor de ruimtelijke indeling van hedendaagse erven.

- Waddenkust en Wierdenland: Streekeigen bebouwing, kop-hals-romp en Oldambtster boerderijen en statige villaboerderijen.
- Oldambt: "Variatie in vorm en grootte van bebouwing: van karakteristieke, grote boerderijen en grote graanschuren tot kleine arbeidershuisjes"

Ruimtelijk/niet ruimtelijk	Ruimtelijk
Inhoudelijk thema	Landschap
Functie	Informatie, onderzoek
Deelgebied	Alle deelgebieden
Afzender	Provincie, 2021
Doelgroep	Breed
Schaalniveau/focus	Boerderij, erf
Relevantie	Beperkt

Ontwerp omgevingsvisie 2025-2050

[Link naar document](#)

Korte inhoud

Met deze omgevingsvisie kijkt de provincie Groningen vooruit naar 2050. Er worden keuzes gemaakt die richting geven aan de toekomst van de fysieke leefomgeving. Deze omgevingsvisie vormt de basis voor het beleid en helpt om te kunnen werken aan thema's zoals wonen, water, economie, energie, landbouw, natuur en leefbaarheid.

Relevante uitspraken over boerenerven

In hoofdstuk 6 gaat het over vitale en duurzame bereikbare steden en dorpen.

- Keuze 4 op pagina 66 gaat over bouwen naar behoefte. Hierbij wordt genoemd dat er wordt gekeken naar de mogelijkheden om op en rondom agrarische erven ruimte te bieden voor wonen.

In hoofdstuk 8 gaat het over een toekomstbestendig landelijk gebied.

- Keuze 3 betreft hier het op orde brengen van natuur. Hierbij zetten ze in op extensievere veeteelt en het ontwikkelen van een nieuw perspectief voor de agrarische bedrijven met onder meer groenblauwe diensten, toerisme, recreatie en energie (pagina 97/98).

In hoofdstuk 8 gaat het ook over maatwerk op het bouwperceel.

- Op pagina 109 staat dat er meer ruimte voor maatwerk wordt geboden binnen agrarische bouwpercelen, met behoud van landschappelijke kwaliteit voor verduurzaming, dierenwelzijn en behoud van erfgoed.
- Opslag van mest en veevoer kan onder bepaalde voorwaarden ook buiten het agrarisch bouwperceel plaatsvinden (pagina 109).
- Het inplaatsen van nieuwe agrarische bedrijven en nieuwe agrarische bouwpercelen staan we onder voorwaarden toe.

Op pagina 110 wordt uitgelegd wat de provincie doet voor agrarische bouwpercelen.

- Mono vergisting dient plaats te vinden binnen een agrarisch bouwperceel (pagina 110).

Ruimtelijk/niet ruimtelijk	Ruimtelijk
Inhoudelijk thema	Breed
Functie	Visie, beleid
Deelgebied	Alle deelgebieden
Afzender	Provincie, 2025
Doelgroep	Breed
Schaalniveau/focus	Erf, agrarisch bouwperceel
Relevantie	Ja

Omgevingsverordening provincie Groningen

[Link naar document](#)

Korte inhoud

Regels die zijn opgesteld vanuit de omgevingsvisie die gemeenten moeten vastleggen in hun omgevingsplan.

Relevante uitspraken over boerenerven

Afdeling 3.5 gaat over agrarische bedrijven (pagina 25 tot 30)

- Dit betreft bijvoorbeeld instructieregels voor nieuwe agrarische bouwpercelen of voor de uitbereiding van agrarische bouwpercelen.
- Artikel 3.70 en 3.71 betreffen regels over het bouwen van bouwlagen voor een agrarisch bedrijf en een tweede agrarische bedrijfswoning.

Artikel 3.104 op pagina 159 betreft aanwijzing en instructieregel over groene linten.

- In Oost-Groningen, Midden-Groningen en Noordoost-Groningen komen groene linten voor. Deze bestaan uit een combinatie van wegbepanting, slingertuinen en monumentale boerenerven die het wegdorp een groen karakter geven. Dit artikel stelt regels ter bescherming van de groene linten die in het omgevingsplan dienen te worden opgenomen.

Afdeling 5.4 gaat ook over agrarische bedrijven (pagina 82 tot 84).

- Deze afdeling gaat over het starten en het uitbreiden van een hoofd-of neventak intensieve veehouderij en het oprichten van voorzieningen voor mestopslag en veevoer buiten het agrarisch bouwperceel.

Artikel 3.93 en 3.95 op pagina 37 & 38 bevatten informatie over houtsingels en houtwallen in Groningse gemeenten.

Ruimtelijk/niet ruimtelijk	Niet ruimtelijk/ Wet- en regelgeving
Inhoudelijk thema	Wet- en regelgeving
Functie	Regelgeving
Deelgebied	Alle deelgebieden
Afzender	Provincie Groningen, 2016
Doelgroep	Agrarisch ondernemers, gemeenten
Schaalniveau/focus	Agrarisch bouwperceel
Relevantie	Ja

Landschapsmonitor (De Staat van Groningen)

[Link naar document](#)

Korte inhoud

De Landschapsmonitor maakt onderdeel uit van De Staat van Groningen, waarin voor verschillende beleidsthema's de uitvoering of de situatie in beeld wordt gebracht. De provincie Groningen kent veel verschillende typen landschappen die samen met hun eigen gebiedskarakteristieken en landschapselementen het ontstaan van het landschap vertellen. Deze landschapselementen worden gemonitord. Dit wordt gedaan in de vierjaarlijkse beleidscyclus van de omgevingsvisie en -verordening.

Relevante uitspraken over boerenerven

Een van de thema's voor de landschapsmonitor zijn houtwallen en singels.

- Houtwallen en -singels vormen vaak begrenzings van agrarische percelen. Er wordt aangegeven wat houtsingels en houtwallen zijn en wat deze voor waarde hebben in het landschap.

Ruimtelijk/niet ruimtelijk	Ruimtelijk
Inhoudelijk thema	Landschap en ruimtelijke kwaliteit
Functie	Informatie, onderzoek, advies
Deelgebied	Alle deelgebieden
Afzender	Provincie Groningen
Doelgroep	Breed
Schaalniveau/focus	Agrarisch perceel
Relevantie	Beperkt

Programma Opgave Erfgoed, Ruimtelijke Kwaliteit en Landschap

[Link naar document](#)

Korte inhoud

De ruimtelijke kwaliteit van de provincie Groningen wordt grotendeels bepaald door het erfgoed en het landschap. Maar momenteel heeft de provincie te maken met het feit dat erfgoed en landschappelijke elementen beschadigd raken of zelfs verdwijnen. Daarom is het doel van het ERL programma om de identiteit van het gebied te bewaren, herstellen en verder te ontwikkelen om ervoor te zorgen dat de positie van het erfgoed, de ruimtelijke kwaliteit en het landschap minder kwetsbaar wordt.

Relevante uitspraken over boerenerven

De provincie wil doormiddel van het programma projecten bekostigen voor het meer toekomstbestendig maken van het landschap, de erfgoed en de ruimtelijke kwaliteit.

- Een van de onderwerpen die de provincie daarbij in gedachten heeft zijn boerderijen en boerenerven. Hierbij gaat het om Programma Groninger Stallen en Schuren en Innovatieproject Dakbedekking Boerderijen (pagina 17).
- Op pagina 14 staat dat het stimuleren van diverse doelgroepen waaronder ook boeren, om nieuwe kwaliteit architectuur te ontwikkelen bij sprake van herbouw of nieuwbouw (het ontwikkelen van het erfgoed van de toekomst) noodzakelijk is.

Ruimtelijk/niet ruimtelijk	Ruimtelijk
Inhoudelijk thema	Landschap, ruimtelijke kwaliteit, erfgoed
Functie	Programma
Deelgebied	Alle deelgebieden
Afzender	Partijen landschapsconvenant, geen datum
Doelgroep	Partijen landschapsconvenant
Schaalniveau/focus	Boerderijen, schuren
Relevantie	Ja

Beleidsprogramma Landbouw 2025-2029

[Link naar document](#)

Korte inhoud

In dit programma wordt de landbouwopgave vertaald naar een gerichte aanpak. Het programma bouwt voort op bestaand beleid en neemt het toekomstbeeld en opgave van de nieuwe Omgevingsvisie en input uit andere richtinggevende kaders mee in de programmatische aanpak. Daarmee geeft het invulling aan de richting, rol en aanpak van de provincie ten aanzien van de toekomstige landbouw.

Relevante uitspraken over boerenerven

De provincie Groningen onderscheidt zes beleidsdoelen die richting geven aan beleid en projecten en duidelijk maken hoe de provincie bijdraagt aan een perspectiefvolle landbouw (pagina 8-10).

- Bij beleidsdoel 'maatschappelijke diensten' stimuleert de provincie boeren om maatschappelijke diensten op te nemen in de bedrijfsvoering, dit wordt ook wel multifunctionele landbouw genoemd (pagina 10).
- Bij beleidsdoel 'circulaire landbouw' staat dat de landbouw een bijdrage kan leveren aan de regionale energieopgave door reststromen te benutten voor energieopwekking (pagina 10).

De focus op de zes beleidsdoelen gaat via drie ontwikkelroutes: Hoogwaardige producten en diensten, Duurzame Landbouwpraktijken & Samenwerking.

- Bij route 1 'Hoogwaardige producten en diensten' horen het benutten van reststromen en energie opwekken en ook het leveren van maatschappelijke diensten. Dit kan op het erf plaatsvinden en invloed hebben op de ruimtelijke ordening van het erf. Route 1 wordt op pagina 15 & 16 toegelicht.
- Bij route 2 'Duurzame Landbouwpraktijken' staat onder activiteiten 'Landbouw en Ruimte'. Binnen dit traject worden randvoorwaarden en criteria uitgewerkt voor maatregelen zoals bouwperceelvergroting, wisselen van dier categorieën, het samenvoegen van intensieve veehouderijen en lokale mestvergisters

Ruimtelijk/niet ruimtelijk	Ruimtelijk
Inhoudelijk thema	Landschap, ruimtelijke kwaliteit, bedrijfsvoering
Functie	Programma
Deelgebied	Alle deelgebieden
Afzender	Provincie Groningen, 2025
Doelgroep	Gemeenten, agrariërs
Schaalniveau/focus	Agrarisch grond
Relevantie	Beperkt

Cultuurhistorie & erfgoed

Toekomst Oldambtster boerderijen

[Link naar document](#)

Korte inhoud

Rapport over toekomst van historische boerderijen van het Oldambtster type. Doel is het in beeld brengen van welk belang de boerderijeigenaren, de overige bewoners en de bezoekers hechten aan de Oldambtster boerderij, hoe zij de toekomst ervan zien, wat daar in hun ogen voor nodig is en hoe dit bereikt kan worden. Er wordt op basis van het onderzoek een aanpak geadviseerd.

Relevante uitspraken over boerenerven

Het rapport gaat specifiek in op Oldambtster boerderijen (niet breder over erven).

- Dit rapport biedt een advies om de Oldambtster boerderijen te behouden en te ontwikkelen. Het geeft inzicht in het beleid met betrekking tot leegstaande boerderijen en de beleidsmatige drempels rond de instandhouding van Oldambtster boerderijen.

In hoofdstuk 5 vanaf pagina 39 worden zes drempels beschreven gevolgd door oplossingen.

- Drempel 1 bijvoorbeeld betreft bestemmingsplannen en woonbeleid. Bestemmingsplannen bieden te weinig ruimte voor een alternatieve invulling van de boerderijen, er is bijna geen ruimte voor wonen als nieuwe functie en maar een beperkt stuk mag gebruikt worden voor alternatieve bedrijfsfuncties. Dit heeft gevolgen voor de ruimtelijke ontwikkeling van Oldambtster boerderijen. Daarmee kan dit rapport relevant zijn voor de ruimtelijke ontwikkeling van Oldambtster boerderijen.

Ruimtelijk/niet ruimtelijk	Ruimtelijk
Inhoudelijk thema	Cultuurhistorie en erfgoed
Functie	Informatie, onderzoek, advies
Deelgebied	Oldambt
Afzender	Libau i.o.v. RCE/provincie Groningen, 2019
Doelgroep	Gemeenten, provincie & boerderijeigenaren
Schaalniveau/focus	Boerderij
Relevantie	Beperkt

Ruimte voor agrarisch landschap en erfgoed

[Link naar document](#)

Korte inhoud

De brochure 'Ruimte voor agrarisch landschap en erfgoed' laat zien hoe cultureel erfgoed kan worden gebruikt bij opgaven in het agrarisch landschap. De voorbeelden laten op het schaalniveau van boerderij, erf en landschap zien welke strategieën er zijn om cultureel erfgoed in te zetten bij de verandering van het agrarisch landschap door de landbouw. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen: in stand houden (historische boerderijen, erven, landschappen), inpassen of transformeren.

Relevante uitspraken over boerenerven

- Op pagina 4 staat kort beschreven hoe boerderijen en erven in stand kunnen worden gehouden.
- Op pagina 5 wordt ingegaan hoe de boerderij en het historische erf kunnen worden aangepast of zelfs getransformeerd waarbij de boerderij en het erf een andere vorm of functie krijgen maar er wel gebruik wordt gemaakt van de kenmerken van het gebied.

Ruimtelijk/niet ruimtelijk	Ruimtelijk
Inhoudelijk thema	Cultuurhistorie en erfgoed
Functie	Handreiking, inspiratie, voorbeeld
Deelgebied	Alle deelgebieden
Afzender	RCE, 2018
Doelgroep	Breed
Schaalniveau/focus	Boerderij, erf, agrarisch landschap
Relevantie	Ja

Bouwstenen voor een boerderijen-aanpak

[Link naar document](#)

Korte inhoud

De brochure bevat bouwstenen voor het ontwikkelen van een 'boerderijen-aanpak' op basis van ervaringen uit het Boerderijenprogramma Oldambt. Bewoners en eigenaren van boerderijen in het Groningerlandschap hebben te maken met een opeenstapeling van problemen uit verschillende hoeken zoals onderhoudskosten, bodemdaling of krimp. Een boerderijenaanpak helpt om onderliggende problemen te begrijpen en aan te pakken. De brochure beschrijft wat succesfactoren zijn en de verschillende stappen in deze aanpak.

Relevante uitspraken over boerenerven

De focus ligt vooral op boerderij en minder op het bredere erf. Onderdeel van de aanpak is de afweging welk agrarisch erfgoed onder de aanpak valt. Is dit alleen de boerderij of schuur of ook voormalige erven.

Ruimtelijk/niet ruimtelijk	Ruimtelijk
Inhoudelijk thema	Breed
Functie	Handreiking, inspiratie, voorbeeld
Deelgebied	Alle deelgebieden (op basis van Oldambt)
Afzender	Libau i.o.v. Steunpunt Cultureel Erfgoed en de provincie Groningen, 2023)
Doelgroep	Gemeente
Schaalniveau/focus	Boerderij
Relevantie	Beperkt

Erfgoedprogramma: Actualisatie en Verbreding vanwege het NPG

[Link naar document](#)

Korte inhoud

In dit document wordt de uitwerking van de speerpunten uit de Voortgangsrapportage 2019-2022 belicht die een relatie hebben met het Nationaal Programma Groningen (NPG) en een aantal nieuwe thema's die in het kader van NPG aan het Erfgoedprogramma zijn toegevoegd. Het erfgoedprogramma bevat een gezamenlijke visie op:

- Behouden en ontwikkelen van het Groningse erfgoed, landschappelijke en ruimtelijke kwaliteit en daarmee de gebiedsidentiteit.
- Het creëren van een optimale balans tussen veiligheid, schadeherstel en behoud van Gronings erfgoed in zijn ruimtelijke context.

Relevante uitspraken over boerenerven

- Investeren in groen erfgoed. Betrekken van groen erfgoed en landschapsstructuren in de planvorming, waaronder op erven (pagina 14).
- Inrichten van aanvullende financiële arrangement(en) en/of flexibiliseren van wet-/regelgeving voor karakteristieke en monumentale boerderijen. Voor de instandhouding van karakteristieke en monumentale boerderijen is het van belang dat de bedrijfsvoering in het pand en op het erf kan voortbestaan. Via wet- en regelgeving en financiering wordt er daarom ondersteuning en flexibiliteit geboden (pagina 17)

Ruimtelijk/niet ruimtelijk	Ruimtelijk
Inhoudelijk thema	Erfgoed
Functie	Programma
Deelgebied	Alle deelgebieden
Afzender	NCG, 2020
Doelgroep	Gemeenten, Provincie Groningen, Ministerie van OCW/RCE en NCG
Schaalniveau/focus	Boerderijen, erven
Relevantie	Ja

Ruimte in denken en doen voor karakteristieke panden

[Link naar document](#)

Korte inhoud

In dit digitale ideeënboek staat centraal hoe eigenaren van karakteristieke panden zo goed mogelijk voor hun bezit gaan zorgen.

Relevante uitspraken over boerenerven

- Bij het idee “uitbuiken- vergroten van agrarisch bouwvlak” op pagina 10 krijgen agrariërs die hun karakteristieke bebouwing in stand houden, “recht” op ontwikkelingsruimte in een bestemmingsplan, bijvoorbeeld met 500 vierkante meter extra bouwvlak.
- Door bij karakteristieke panden flexibiliteit (extra ruimte) in te bouwen voor bijgebouwen ten behoeve van de hoofdbestemming kunnen creatieve oplossingen ontstaan en blijft het pand behouden.
- Bij het idee “verruimen gebruiksoppervlakte karakteristieke (hoofd)gebouwen” op pagina 12 staat een voorbeeld van verruiming bouwmogelijkheden op een boerenerf.

Bij het idee “extra couvert” op pagina 13 staan voorbeelden van renovaties waar de gemeente meer ruimte biedt voor ontwikkeling van karakteristieke panden.

- Op een erf is bijvoorbeeld de oorspronkelijke toestand van en bijgebouw gereconstrueerd.

Er stoppen veel agrarische bedrijven.

- Bij het idee ‘andere smaak- de plattelandswoning’ kan de bestemming van de voormalige agrarische bedrijfswoning gewijzigd worden om niet de ‘woonbestemming’ maar de bestemming of aanduiding ‘plattelandswoning’ toe te passen. Meer informatie over beleid van plattelandswoningen is te vinden op pagina 15.

Op pagina 21 worden aanbevelingen gegeven.

- Herschikken van agrarische bouwblokken na bedrijfsbeëindiging, waardoor een voormalig erf een huiskavel wordt is een aanbeveling.
- Een andere aanbeveling dat erven betreft gaat over het toestaan van het splitsen van grote panden in meerdere woonheden, mits beeldkwaliteit pand en erf behouden blijft.

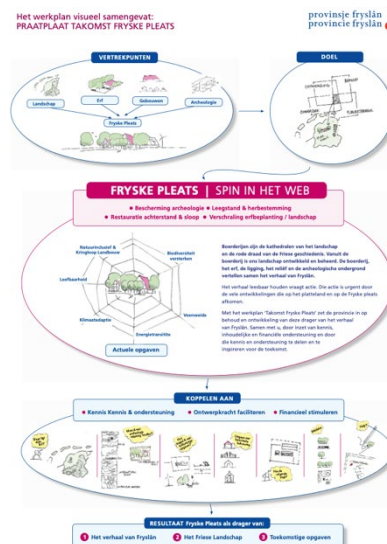
Ruimtelijk/niet ruimtelijk	Ruimtelijk
Inhoudelijk thema	Erfgoed
Functie	Handreiking, inspiratie, voorbeeld
Deelgebied	Breed
Afzender	RCE
Doelgroep	Breed
Schaalniveau/focus	Agrarisch perceel, erf
Relevantie	Ja

Werkplan Takomst Fryske Pleats

[Link naar document](#)

Korte inhoud

Met het werkplan 'Takomst Fryske Pleats' wil de provincie Fryslân de Fryske Pleats, als kernwaarde van het Friese erfgoed en landschap ontwikkelen en behouden, zodat boerderijen in de toekomst een duurzame plek hebben in het landschap en behouden kunnen worden als kernwaarde van het Friese erfgoed en landschap. Samen met eigenaren, instellingen, initiatiefnemers, gemeenten en rijk. Door inzet van kennis, inhoudelijke en financiële ondersteuning. Hiervoor zijn acht deelprojecten uitgewerkt, gericht o.a. op het door ontwikkelen van erven, herbestemming of restauratie.

Relevante uitspraken over boerenerven

- De schaalvergroting en verduurzaming van de landbouw stelt andere eisen aan boerderijen en erf. Deze ontwikkelingen geven zowel bedreigingen als kansen (pagina 5 & 6).
- In paragraaf 3.2 (pagina 11) zijn de belangrijkste ontwikkelingen met betrekking tot erven samengevat.
- Op pagina 16 worden de wettelijke taken en huidige inzet met betrekking tot erven benoemd en ook welke aanvullende inzet nodig is.
- In hoofdstuk 5 worden de deelprojecten uitgelicht (Project 1, 5 en 7 betreffen ook erven).

Ruimtelijk/niet ruimtelijk	Ruimtelijk
Inhoudelijk thema	Breed
Functie	Programma (werkplan)
Deelgebied	Alle deelgebieden
Afzender	Provincie Fryslân, 2021
Doelgroep	Provincie, gemeenten, erf eigenaren
Schaalniveau/focus	Landschap, erf, gebouw
Relevantie	Ja

Afwegingskader voor actieve landbouwbedrijven in beschermd erfgoed (Vlaanderen)

[Link naar document](#)

Korte inhoud

Het afwegingskader wil een oplossing bieden voor alle vergunning plichtige en toelating plichtige werkzaamheden van actieve landbouwbedrijven in beschermd erfgoed. Het kader werkt binnen het huidige regelgevend kader en heeft een niet-bindend karakter. Het is een instrument dat de ambitie heeft om structuur te bieden aan de beoordeling die gemaakt wordt door het agentschap Onroerend Erfgoed, Departement Landbouw & Visserij en de vergunningverlener en wil vooral, door de besluitvorming transparanter te maken, de landbouwer ondersteunen in zijn rol als beheerder van het landschap en hem een beter inzicht geven in de ontwikkelingsperspectieven van zijn landbouwbedrijf in beschermd erfgoed.

Relevante uitspraken over boerenerven

In dit document worden verschillende afwegingen gepresenteerd die relevant zijn voor landbouwbedrijven in beschermd erfgoed die hun erf willen door ontwikkelen. Daartoe beschrijft dit document:

- Normen: dierenwelzijn, stedenbouwkundig, milieu, landbouw gebruik energie en onroerend erfgoed.
- Waarden: erfgoedwaarden (object, locatie, beleving) en landbouwwaarde (gebruik, toekomst economisch)
- Afwegingsprincipes: tien afwegingsprincipes voor landbouwbedrijven in beschermd erfgoed (vanaf pagina 32).

Ruimtelijk/niet ruimtelijk	Ruimtelijk
Inhoudelijk thema	Breed
Functie	Regelgeving (afwegingskader en informatie)
Deelgebied	n.v.t. (Vlaanderen)
Afzender	SumResearch i.o.v. Agentschap onroerend Erfgoed, 2016
Doelgroep	Agentschap Onroerend Erfgoed, Departement Landbouw & Visserij, vergunningverleners en agrariërs.
Schaalniveau/focus	Boerderij, erf
Relevantie	Ja

Financiële stromen rond rijksmonumentale boerderijen in de provincie Groningen

[Link naar document](#)

Korte inhoud

Dit document biedt inzicht krijgen in de huidige mogelijkheden tot financiële ondersteuning voor instandhouding van de grote, in het bijzonder de zogenaamde Oldambtster, boerderijen, en de mate waarin hiervan gebruik wordt gemaakt. Ook niet direct aan erfgoed gerelateerde regelingen behoren hiertoe – bijvoorbeeld agrarische subsidies die hiervoor aangewend kunnen worden, of subsidies ter bevordering van het toerisme. Middelen voor herstel van aardbevingsschade aan Groninger boerderijen en voor versterking maken hier ook deel van uit.

Relevante uitspraken over boerenerven

Dit onderzoek gaat specifiek over monumentale boerderijen. In 2021 had de provincie Groningen 459 rijksmonumentnummers in de categorie 'boerderij'. Hiertoe behoren ook agrarische bijgebouwen.

- Ruim twee derde van de rijksmonumentale boerderijen is gelegen in aardbevingsgebied.
- Twintig procent van de rijksmonumentale boerderijen in aardbevingsgebied verkeert in een matige of slechte staat van onderhoud en vier tot vijf procent staat leeg.
- Hoofdstuk 3 beschrijft welke financiële regelingen er zijn voor de instandhouding, restauratie en ontwikkeling van rijksmonumentale boerderijen (vanaf pagina 18). Bijvoorbeeld de SIM subsidie (pagina 18) of een herbestemmingssubsidie voor boerderijen (pagina 20).
- Op pagina 32 wordt gesproken over herstel van monumentale boerenerven. Landschapsbeheer Groningen verstrekt subsidie om karacteristieke landschapselementen van boerenerven van 100 jaar of ouder te herstellen en in stand te houden.

Ruimtelijk/niet ruimtelijk	Niet ruimtelijk/ financiële ondersteuning
Inhoudelijk thema	Erfgoed
Functie	Financiering
Deelgebied	Alle deelgebieden
Afzender	RCE, 2021
Doelgroep	Provincie, gemeente, eigenaren agrarisch erfgoed
Schaalniveau/focus	Rijksmonumentale boerderijen, erf, landschap
Relevantie	Ja

Benutting subsidieregelingen voor historische boerderijen

[Link naar document](#)

Korte inhoud

Uit eerder onderzoek is naar voren gekomen dat eigenaren van rijks monumentale boerderijen de bestaande subsidiemogelijkheden onvoldoende benutten. De vermoedens over de oorzaken daarvan zijn in dit onderzoek getoetst. Het eerste doel van het onderzoek is te achterhalen welke beweegredenen een rol spelen bij het al dan niet benutten van de subsidieregelingen door eigenaren van agrarisch erfgoed. Tot het agrarisch erfgoed behoren ook gemeentelijke monumenten en karakteristieke en beeldbepalende panden. Dit onderzoek heeft zich gericht op agrarisch erfgoed in de aardbevingsgemeenten.

Relevante uitspraken over boerenerven

- Op pagina 5 staat een [overzicht met erfgoedsubsidieregelingen](#) waar eigenaren van agrarisch erfgoed beroep op kunnen doen.
- In hoofdstuk 3 wordt gekeken naar [de beweegredenen om subsidie aan te vragen en de ervaringen met de regelingen](#).

Ruimtelijk/niet ruimtelijk	Niet ruimtelijk/ subsidie
Inhoudelijk thema	Subsidie, erfgoed
Functie	Financiering
Deelgebied	Alle deelgebieden
Afzender	Hatzo producties in opdracht van Provincie Groningen, RCE 2023
Doelgroep	Provincie, gemeente, eigenaren agrarisch erfgoed
Schaalniveau/focus	Erfgoedpanden
Relevantie	Ja

Agrarisch ondernemers en erfgoedsubsidieregelingen

[Link naar document](#)

Korte inhoud

Het eerste doel van dit onderzoek is inzicht geven in de financiële motieven en aspecten van de bedrijfsvoering van agrarisch ondernemers die een rol spelen bij het wel of niet benutten van erfgoedsubsidiemogelijkheden. Dit onderzoek hangt samen met het eerder uitgevoerde onderzoek naar beweegredenen die alle eigenaren van boerderijen in de aardbevingsgemeenten hebben om wel of geen subsidie aan te vragen voor de instandhouding van hun erfgoed. Het huidige onderzoek zoomt in op die eigenaren die een actieve agrarische onderneming hebben en richt zich specifiek op de bedrijfsvoering en de financiële aspecten daarvan.

Relevante uitspraken over boerenerven

Dit onderzoek is een vervolg op het onderzoek "Benutting subsidieregelingen voor historische boerderijen".

- Op pagina 11 wordt een overzicht gegeven met redenen om geen erfgoedsubsidie aan te vragen door eigenaren van een agrarisch bedrijf.
- In hoofdstuk 3 vanaf pagina 16 wordt er verder ingegaan op de aspecten die een rol spelen voor agrarisch ondernemers om wel of niet gebruik te maken van erfgoedsubsidies die betrekking hebben op bedrijfsvoering en financiële overwegingen.
- Op pagina 18 wordt omschreven dat het ritme van bedrijfsvoering niet aansluit bij de werkwijze van subsidieregelingen.
- In hoofdstuk 4 wordt inzicht gegeven in erfgoedsubsidies, agrarisch ondernemers en staatssteun om risico's en onzekerheid te verminderen. Er wordt ingegaan op voorwaarden waaraan voldaan kan worden waaruit de conclusie kan luiden dat erfgoedsubsidies voor agrarische ondernemingen staatsteun zijn. Er wordt uitgelegd wat dit kan betekenen voor de agrarische ondernemer die erfgoedsubsidie wil aanvragen.

Ruimtelijk/niet ruimtelijk	Niet ruimtelijk/ subsidie
Inhoudelijk thema	Subsidie
Functie	Financiering
Deelgebied	Alle deelgebieden
Afzender	Hatzo producties in opdracht van Provincie Groningen, RCE, 2024
Doelgroep	Agrarisch ondernemers
Schaalniveau/focus	Agrarisch bedrijf
Relevantie	Ja

Agrarische bedrijfsvoering en verdienmodellen

Basisdocument Groninger Verdien Model

[Link naar document](#)

Korte inhoud

Het Groninger verdienmodel moet de landbouwsector stimuleren om inspanningen te verrichten die de landbouw in Groningen sterker, het landschap mooier en schoner en de betrokkenheid tussen de sector en omgeving actiever maken. Daartegenover kan de ondernemer de ruimte krijgen voor bedrijfsuitbreiding. *Of andersom: als de inspanning niet geleverd wordt, is uitbreiding van het bouwblok boven 2 hectare (en tot maximaal 4 hectare) niet mogelijk*

Relevante uitspraken over boerenerven

Er zijn een aantal GVM maatlatten. Op pagina 2 is hier een overzicht van gegeven. Per maatlat wordt er verder ingegaan op de criteria. Een aantal van deze heeft ook [betrekking op erven](#). Deze zijn [dierenwelzijn](#) (pagina 18-22), [omgevingsgerichtheid](#) (pagina 48) en [Natuur & Landschap](#) (pagina 52).

Ruimtelijk/niet ruimtelijk	Ruimtelijk
Inhoudelijk thema	Agrarische bedrijfsvoering, wet- en regelgeving
Functie	Regelgeving
Deelgebied	Alle deelgebieden
Afzender	Provincie Groningen, 2024
Doelgroep	Gemeenten, provincie Groningen, agrarisch ondernemer
Schaalniveau/focus	Agrarisch grond
Relevantie	Ja

Agroforestry in open landscape

[Link naar document](#)

Korte inhoud

Biedt een ander perspectief op het Nederlandse landschap. Een landschap dat past bij de functionele opgaven van deze tijd. Nu de huidige landbouwsystemen tegen grenzen zijn aangelopen wordt gezocht naar regeneratieve landbouwsystemen. Dit kan een kans zijn voor een nieuw economisch model voor agrariërs. Dit document geeft inzicht in hoe en waar agroforestry systemen ingepast kunnen worden in landschappen en waar dit knelt op dit moment door wet- en regelgeving.

Relevante uitspraken over boerenerven

Op pagina 21 wordt casus 1 behandelt.

- Hier is te zien hoe op het erf van een boer in Heerenveen op een goede manier agroforestry toe te passen is en met welke factoren rekening gehouden moet worden zoals weidevogels.
- Op pagina 25 wordt uitgelegd hoe agroforestry op het erf zou kunnen worden uitgebreid doormiddel van een boswal.
- Casus 2 op pagina 27 legt uit hoe agroforestry op het terrein van een andere boer in te passen is waarbij opzoek is gegaan naar de structuren van beplanting die op dat moment in het zeekleigebied aanwezig waren. De agroforestry wordt hier uitgebreid met bijvoorbeeld een windsingel aan de achterkant van het erf.

Ruimtelijk/niet ruimtelijk	Ruimtelijk
Inhoudelijk thema	Landschap, bedrijfsvoering, wet- en regelgeving
Functie	Handreiking, inspiratie, voorbeeld
Deelgebied	Alle deelgebieden
Afzender	PeetersenDaan, 2023
Doelgroep	Initiatiefnemers, overheden
Schaalniveau/focus	Landschap
Relevantie	Beperkt

Inspiratie voor een biodiverse akkerbouw: Bouwstenen voor integratie van biodiversiteit in de bedrijfsvoering

[Link naar document](#)

Korte inhoud

Een visie die is gemaakt ter inspiratie voor een biodiverse akkerbouw. De bouwstenen bieden opties, uitdagingen en mogelijkheden om dit te bereiken.

Relevante uitspraken over boerenerven

Erfbeplanting is een van de biodiverse bouwstenen.

- Op pagina 10 wordt deze bouwsteen verder uitgelegd. Het erf van het bedrijf kan een waardevolle rol hebben in het bevorderen van biodiversiteit door het erf in te richten met groene elementen.

Ruimtelijk/niet ruimtelijk	Ruimtelijk
Inhoudelijk thema	Agrarische bedrijfsvoering, landschap
Functie	Inspiratie
Deelgebied	Alle deelgebieden
Afzender	WUR, 2019
Doelgroep	Breed
Schaalniveau/focus	Agrarisch grond
Relevantie	Beperkt

Multifunctionele landbouw

Multifunctionele Landbouw en de Omgevingswet

[Link naar document](#)

Korte inhoud

Handreiking voor de gemeentelijke praktijk- afwegingskader voor toepassing van multifunctionele landbouw in de omgevingsvisie en het omgevingsplan. Multifunctionele landbouw omschrijft activiteiten op het platteland die verbonden zijn aan een agrarische bedrijfsvoering, zoals recreatie, zorglandbouw, natuurbeheer, boerderijwinkel. Deze publicatie geeft inzicht in multifunctionele landbouw. En geeft de gemeentelijke bestuurder, beleidsambtenaar en overige geïnteresseerden mogelijkheden en opties om multifunctionele landbouw te regelen in het nieuwe omgevingsrecht voor gemeenten.

Relevante uitspraken over boerenerven

- Multifunctionele landbouw heeft drie verbonden kenmerken en speelt zich af op drie schaalniveaus waarvan het Erf en Gebouw er één is (pagina 10). Dit betreft het gebruik van het erf voor (neven)activiteiten. Het gaat hierbij over de aard en de omvang van de activiteiten en gebruik van gebouwen en erf. De nevenactiviteiten kunnen sterk variëren in omvang, ruimte en tijdsbeslag. Voor beleidsafwegingen op het erf en gebouwen wordt daarom vaak onderscheid gemaakt (pagina 12 & 13). Hierna worden een aantal aandachtspunten genoemd voor beleidskeuzen ook met betrekking tot nevenfuncties van erven (pagina 14).
- Een belangrijk uitgangspunt bij het maken van beleidsafwegingen rond nevenactiviteiten is om te zorgen voor samenhang tussen schaalniveaus. Daarmee moeten nieuwe ontwikkelingen op erfniveau bijdragen aan de omgevingsvisie (pagina 18).
- Daarnaast is ook gekeken naar welke nevenactiviteiten op een erf wel of niet gewenst zijn in een gebied. De tabel op pagina 27 & 28 bevat suggesties voor activiteiten op erfniveau die gekoppeld zijn aan kernthema's.

Ruimtelijk/niet ruimtelijk	Ruimtelijk
Inhoudelijk thema	Agrarische bedrijfsvoering
Functie	Handreiking, inspiratie
Deelgebied	Alle deelgebieden
Afzender	VNG
Doelgroep	Gemeenten
Schaalniveau/focus	Boerderij, erf, omliggend landbouwgrond
Relevantie	Ja

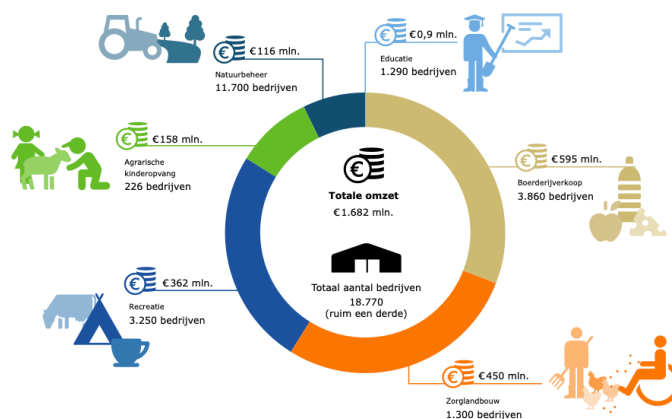
Kijk op multifunctionele landbouw

[Link naar document](#)

Korte inhoud

Op veel land- en tuinbouwbedrijven worden niet alleen dieren gehouden en/of gewassen geteeld. Ruim een derde van de agrarische bedrijven pakt ook andere activiteiten op zoals zorglandbouw, kinderopvang, boerderijeducatie, boerderijverkoop, natuurbeheer en/of recreatie. Hierdoor krijgt het bedrijf een multifunctioneel karakter. Deze 'kijk op multifunctionele landbouw' geeft een beknopt overzicht van de omzetontwikkeling voor zes activiteiten binnen de multifunctionele landbouw: zorg, agrarische kinderopvang, boerderijverkoop, recreatie, boerderijeducatie en agrarisch natuurbeheer voor de periode 2007-2023.

Omzet per activiteit in de multifunctionele landbouw in 2023

Relevante uitspraken over boerenerven

De ontwikkelingen van de zes activiteiten worden uitgelicht en uitgelegd. Deze activiteiten kunnen ter inspiratie dienen voor het vormgeven van multifunctionele landbouw in de provincie Groningen of andere overheden en agrariërs.

Ruimtelijk/niet ruimtelijk	Ruimtelijk
Inhoudelijk thema	Multifunctionele landbouw
Functie	Handreiking, inspiratie
Deelgebied	Alle deelgebieden
Afzender	WUR, 2025
Doelgroep	Breed
Schaalniveau/focus	Boerderij, erf
Relevantie	Beperkt

Architectonische kwaliteit boerderijen en schuren

In Groningen gaat het dak eraf: nieuwe kansen voor agrarische daken

[Link naar document](#)

Korte inhoud

Dit onderzoek brengt bestaande oplossingen voor de asbestvervanging in beeld, maar schetst ook de mogelijkheden en kansen van de asbestsanering. Leidraad hierbij is het benutten van nieuwe kansen met behoud van de cultuurhistorische waarden die het Groninger platteland zijn identiteit geven. Zo'n nieuwe kans is bijvoorbeeld het inzetten van het dak als productieoppervlak.

Het document biedt handvatten voor wie zijn asbesthoudende dak wil of moet vervangen, voor de boer wiens schuur toe is aan renovatie, voor de ondernemende dorpsbewoner en voor de geïnteresseerde Groninger.

Relevante uitspraken over boerenerven

Het Groninger landschap kenmerkt zich door zijn grootschalige openheid met vergezichten. In dit open landschap zijn de boerderijen bakens die van veraf zichtbaar zijn en samen met de erfbeplanting belangrijke elementen in het landschap zijn. Het dakmateriaal heeft ook een invloed op de uitstraling van agrarische gebouwen.

- Overzicht cultuurhistorische waarden die we willen behouden (pagina 6)
- Tips voor het kiezen van goed dakmateriaal
- Inventarisatie gegeven van bestaande dakmaterialen op basis van onder andere duurzaamheid bouwkundige toepasbaarheid, kosten en uitstraling.
- Inventarisatie nieuwe dakmaterialen
- Inventarisatie kansen (productieoppervlak)

Ruimtelijk/niet ruimtelijk	Ruimtelijk
Inhoudelijk thema	Architectonische kwaliteit boerderijen en schuren
Functie	Handreiking
Deelgebied	Alle deelgebieden
Afzender	Boerderijstichting Groningen i.s.m. Libau
Doelgroep	Agrariërs/ondernemers
Schaalniveau/focus	Boerderij, schuur, gebouw
Relevantie	Gering

Boerderijen aan de Waddenkust

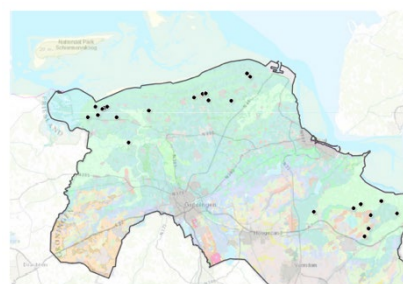
[Link naar document](#)

Korte inhoud

Het project 'Boerderijen aan de Waddenkust' had de ambitie een bijdrage te leveren aan het vinden van een nieuw evenwicht tussen de belangen van boeren die een gezond bedrijf willen runnen en om de kernkwaliteiten van het waddenlandschap te behouden. In dit document wordt de balans opgemaakt of de ambities zijn gerealiseerd en of het project geslaagd is in het laten zien dat groei mogelijk is met behoud van landschappelijke kwaliteit.

Relevante uitspraken over boerenerven

Dit document bevat en belicht veel verhalen en voorbeelden over het herstellen van boerderijen, het vergroenen en inrichten van erven en het bouwen van nieuwbouw schuren op erven in Groningen met oog voor de kernkwaliteiten van het waddenlandschap.

Ruimtelijk/niet ruimtelijk	Ruimtelijk
Inhoudelijk thema	Architectonische kwaliteit boerderijen en schuren
Functie	Inspiratie, voorbeelden
Deelgebied	Waddenkust en wierdenland
Afzender	Libau, LTO Noord, Landschapsbeheer Groningen
Doelgroep	Agrariërs aan de Waddenkust
Schaalniveau/focus	Boerderij, erf
Relevantie	Ja

Eindrapport pilot Nije Heerd

[Link naar document](#)

Korte inhoud

De pilot Nije Heerd is bedoeld om agrariërs die onvoldoende perspectief zien door een complex schadeproces, een nieuw perspectief te bieden doormiddel van aardbevingsbestendigere nieuwbouw. De pilot beoogt bij nieuwbouwtrajecten van een agrarisch pand met een aardbevingsdossier te komen tot een aanpak waarbij een plus op de ruimtelijke kwaliteit wordt bereikt, terwijl de publieke en private belangen voldoende zijn geborgd.

Het document bevat het verslag van zes casussen verdeeld over drie gemeenten. Hier zijn keukengesprekken gevoerd met de agrariër, zijn adviseur, de gemeente, een landschapsarchitect en een onafhankelijke voorzitter. In vijf gevallen hebben deze gesprekken geleid tot een nieuw ontwerp voor nieuwbouw.

Relevante uitspraken over boerenerven

- Er worden twee voorbeelden gegeven van akkerbouwbedrijven die tot een nieuwbouw ontwerp zijn gekomen (pagina 3 & 4)
- Daarnaast wordt een conclusie gegeven dat het concept Nije Heerd altijd zou moeten worden ingezet in het kader van sloop-nieuwbouw indien een schadecomponent als gevolg van gaswinning aan de orde is. Er wordt uitgelegd wat de verschillende rollen zijn van de partijen aan tafel en wordt een overzicht gegeven van de leerpunten (pagina 5 & 6).

Ruimtelijk/niet ruimtelijk	Ruimtelijk/ architectuur
Inhoudelijk thema	Architectonische kwaliteit boerderijen en schuren
Functie	Handreiking, inspiratie, voorbeelden
Deelgebied	Alle deelgebieden
Afzender	NCG, 2019
Doelgroep	Provincie, 3 gemeente, agrariër, NCG, LTO
Schaalniveau/focus	Agrarische gebouwen
Relevantie	Ja

Mooie schuren op het Groninger platteland

[Link naar document](#)

Korte inhoud

Dit document bevat een aantal praktijkvoorbeelden en tips over het bouwen van nieuwe agrarische schuren vanuit enerzijds het ondernemersbelang en anderzijds de om zorgvuldig om te gaan met de landschappelijke omgeving

Relevante uitspraken over boerenerven

Het document gaat het over [Agrarisch Landschappelijk Bouwen](#), waarbij rekening gehouden wordt met het landschap en de cultuurhistorische waarden van agrarische gebouwen. Er is ook informatie over de [rol van provincie en gemeenten](#) in het ondersteunen van agrarische ondernemers die een [schuur](#) willen bouwen en tips hoe een agrariër een [architect](#) kan kiezen.

Ruimtelijk/niet ruimtelijk	Ruimtelijk/ architectuur
Inhoudelijk thema	Architectonische kwaliteit boerderijen en schuren
Functie	Handreiking, inspiratie, voorbeelden
Deelgebied	Alle deelgebieden
Afzender	Wierde & Dijk, 2017
Doelgroep	Provincie, gemeente, agrariërs
Schaalniveau/focus	Agrarische gebouwen
Relevantie	Ja

Vergroenen

Meer bos en bomen in Groningen voor klimaat, natuur en mensen

[Link naar document](#)

Korte inhoud

Eind 2017 is het provinciaal Programma Bos en Hout opgestart. Het programma is gericht op een kwalitatief, bij het landschap passende, uitbereiding en verbetering van de kwaliteit van het areaal bos en houtopstanden. Het doel is om tot een uitbereiding van 750 hectare te komen in 10 jaar.

Onderdeel hiervan is een programmalijn 'erven' met kansenkaart.

Relevante uitspraken over boerenerven

- De kansenkaart voor de programmalijn 'Erven' (pagina 34/35) laat de bestaande situatie zien, waarbij in het noordelijk deel onderscheid is gemaakt tussen karakteristieke/monumentale erven en reguliere erven in het buitengebied. Het zuidelijk deel is nog niet geïnventariseerd. De ambitie is om op basis van vrijwilligheid minimaal 5 bomen per erf aan te planten. Boomgroepen of solitaire bomen kunnen zich ontwikkelen tot indrukwekkende exemplaren die de kwaliteit van het erf, maar ook van het omliggende landschap versterken.
- Bij agrarische bedrijven kunnen bomen als diervriendelijke maatregel dienen om dieren bij hitte schaduw te bieden. Andere beplantingsvormen zijn ook mogelijk, zoals bomenrijen, kleine houtsingels en knip- en scheerheggen rondom het erf of de gebouwen. Ook de aanplant van struweel op erven grenzend aan weide- en akkervogelgebieden kan een waardevolle bijdrage leveren als bij voorbeeld wintervoedsel of tijdelijke dekking.
- Tabel 7 op pagina 32 geeft een overzicht van de gemiddelde aanleg en beheerkosten van verschillende beplantingstypen voor onder andere erven.

Ruimtelijk/niet ruimtelijk	Ruimtelijk
Inhoudelijk thema	Vergroenen, landschap
Functie	Programma
Deelgebied	Alle deelgebieden
Afzender	Provincie Groningen mmv Probos, 2020
Doelgroep	Provincie, gemeenten, erfeigenaren
Schaalniveau/focus	Erf
Relevantie	Ja

Uitvoeringsprogramma Bos en Hout 2021-2030

[Link naar document](#)

Korte inhoud

Dit uitvoeringsprogramma laat zien hoe Groningen in 2030 nog mooier, groener, biodiverser en klimaatbestendiger kan worden en is een uitwerking van Programma Bos en Hout. Doel is een groei van bos en houtige opstanden (bossen, lanen en erfbeplanting) van 1%/jaar. Onderdeel van dit uitvoeringsprogramma is de programmalijn Vergroening Erven landelijk gebied.

Relevante uitspraken over boerenerven (programmalijn)

De gedachte is dat wanneer in 10 jaar tijd bij een kwart van de grotere erven (= 1250 stuks) een kwaliteitsimpuls wordt ingezet qua bomen en groene omzoming, een substantiële bijdrage wordt geleverd aan vele doelen. Mogelijk zijn er kansen om gemiddeld bij elk erf 5 bomen te planten of een vergelijkbare oppervlakte met bijvoorbeeld struweel. De provincie wil deze programmalijn met name via projectsubsidies en eventuele opdrachten een groene 'plus' realiseren. Vergroten van kennis over de waarde van een groen erf bij eigenaren is daarbij een thema.

Vergroening erven ca. 60 ha. in 2030. Ca. 1250 erven (is ca. 25% van het totaal) x 5 bomen

- In agrarische open gebied rondom Ten Boer herstel van erfbeplanting
- In Oldambt de erven bij verloren gegane boerderijen inplanten
- Erven langs historische routes zoals langs de kwelderruggen van noord- Groningen
- In de open agrarische gebieden van Oldambt herstel en uitbreiding van erfbeplanting; 'groene eilanden in de leegte'

Uitgesloten is aanplant op erven waarbij agrarische schaalvergroting aan de orde is. Deze verloopt via de "maatwerkmethode" en is niet subsidiabel. We beginnen bij de erven in de regio Wierdenland en Waddenkust en een stuk van het zuidelijk deel van de provincie.

Ruimtelijk/niet ruimtelijk	Ruimtelijk
Inhoudelijk thema	Vergroenen, landschap, ruimtelijke kwaliteit
Functie	Programma
Deelgebied	Wadden Wierdenkust, Oldambt
Afzender	Provincie Groningen, 2021
Doelgroep	Provincie, gemeente, erfeigenaren
Schaalniveau/focus	Erf
Relevantie	Ja

De Landschapswerkplaats

[Link naar het projectplan](#)

[Link naar de werkplaats agenda](#)

Korte inhoud

De Landschapswerkplaats is onderdeel van het programma Toukomst van Nationaal Programma Groningen. De Landschapswerkplaats is een gebiedsgerichte aanpak van projecten waar doormiddel van burgerparticipatie wordt samengewerkt aan een beleefbaar, biodivers en toekomstbestendig landschap.

Relevante uitspraken over boerenerven

In het projectplan worden de geselecteerde initiatieven gepresenteerd.

- Een van deze initiatieven heet “Groene longen en Tiny `Forests”. Onder het initiatief is een van de speerpunten groene erven. Dit speerpunt is gericht op erfbeplanting en groen rondom (boeren)erven, inclusief het vergroten van kennis over de waarde van een groen erf voor eigenaren. Daarnaast wordt er volgend jaar een subsidie opgesteld met specifiek de categorie ‘Groene longen: groene (boeren)erven.’

In de werkplaatsagenda 2025-2028 wordt aangegeven:

- Hier staat ook het initiatief Groene longen/Tiny Forests waarbij er meer bomen worden geplant in wijken, dorpen, maar ook op schoolpleinen en erven (pagina 7).
- In de agenda van Westerwolde, Waddenkust & Wierdenland, Zuidelijk Westerkwartier en Gorecht staat dat de Landschapswerkplaats initiatieven van bewoners stimuleert en financiert om onder andere hun erf te vergroenen (pagina 35, 23, 39 & 43).

Ruimtelijk/niet ruimtelijk	Ruimtelijk
Inhoudelijk thema	Vergroenen, landschap
Functie	Programma, planvorming, projecten
Deelgebied	Alle deelgebieden
Afzender	NPG, 2022
Doelgroep	Erfeigenaren, bewoners
Schaalniveau/focus	Erf, landschap
Relevantie	Ja

Ontwerpen voor agroforestrysystemen in de melkveehouderij

[Link naar document](#)

Korte inhoud

Het rapport bevat drie verschillende ontwerpen van agroforestry in combinatie met melkveehouderij. In een aantal workshops zijn de kansen en mogelijke tegenstellingen van bomen en struiken op een melkveebedrijf gedefinieerd, en wordt geschetst hoe bomen en struiken op een melkveebedrijf kunnen worden ingepast.

Relevante uitspraken over boerenerven

Bij de ontwerpen van agroforestry in combinatie met melkveehouderij worden erven genoemd.

- Op pagina 18 wordt het maximale variant ontwerp beschreven. Dit ontwerp begint bij het erf en de stallen. Deze worden onder andere omzoomd door bomen en een voederhaag voor de koeien. Ook de openlandschapsvariant begint met het erf en de gebouwen rond het melkveebedrijf. Hier worden hogere bomen rond de stal geplaatst en lagere voederhagen richting de huiskavel (pagina 20).

Ruimtelijk/niet ruimtelijk	Ruimtelijk
Inhoudelijk thema	Agrarische bedrijfsvoering, vergroenen
Functie	Handreiking, inspiratie, voorbeelden
Deelgebied	Alle deelgebieden
Afzender	WUR, 2024
Doelgroep	Melkveehouders
Schaalniveau/focus	Vooraf omliggende agrarische grond (beperkt erf)
Relevantie	Beperkt

Subsidies provincie Groningen (algemeen)

[Link naar website.](#)

Korte inhoud

Op de website van de provincie Groningen staat een overzicht van thema's en doelgroepen waarvoor subsidie kan worden aangevraagd bij de provincie. Daarbij gaat het o.a. om subsidieregelingen voor:

- Natuur en landschap
- Cultuur en erfgoed

Relevante uitspraken over boerenerven

- Onder het thema Natuur & Landschap kan bijvoorbeeld subsidie worden aangevraagd voor het versterken, ontwikkelen of beschermen van de cultuurlandschappen van Groningen. Het beschermen of herstellen van landschappelijke elementen valt hieronder of het ontwikkelen van de structuren die bij het Groninger landschap horen. Dit kan relevant zijn voor erven die willen door ontwikkelen.
- De provincie Groningen geeft ook subsidie aan erfgoedeigenaren. Hiermee kunnen zij deskundigen inhuren om plannen te maken voor het herstellen of ontwerpen van het gebouw. Dit kan ook relevant zijn voor erven die onder erfgoed vallen.

Ruimtelijk/niet ruimtelijk	Niet ruimtelijk/ subsidie
Inhoudelijk thema	Subsidie
Functie	Financiering
Deelgebied	Alle deelgebieden
Afzender	Provincie Groningen
Doelgroep	Breed
Schaalniveau/focus	Gebouw, boerderij, landschap
Relevantie	Beperkt

Vergroenen erf (projecten)

Project Mooi Heem

[Link naar website](#)

Korte inhoud

Bewoners en agrariërs stimuleren om met hun eigen erf aan de slag te gaan, door kennis over te dragen via workshops en het uitvoeren van maatregelen.

Relevante uitspraken over boerenerven

- Boerenerven zijn beeldbepalend in het Groninger landschap en dan vooral de groene erven met streekeigen beplanting. Daarnaast zijn (boeren)erven belangrijke stapstenen in de natuur.
- Wierde & Dijk gaat eigenaren van erven in Noord-Groningen stimuleren om bomen en struiken te planten en het erf natuurvriendelijk te beheren zodat er meer vogels, wilde bijen en vlinders komen.
- Door kennis over te dragen via workshops en vervolgens door het daadwerkelijk uitvoeren van maatregelen. Binnen dit project wordt streekeigen beplanting verstrekt om de 'groene erven' landschappelijk te herstellen. En een pakket aan natuurmaatregelen dat zorgt voor meer vogels, zoogdieren en insecten op het boeren erf.

Ruimtelijk/niet ruimtelijk	Ruimtelijk
Inhoudelijk thema	Vergroenen
Functie	Handreiking, inspiratie, voorbeelden
Deelgebied	Alle deelgebieden
Afzender	Wierde & Dijk
Doelgroep	Erfeigenaren
Schaalniveau/focus	Erf
Relevantie	Ja

Project “Vergroenen Boerenerven”

[Link naar de website](#)

Korte inhoud

Het project “vergroenen Boerenerven” is onderdeel van het landschapsplan dat in 2021 is opgesteld door Dorpsbelangen en in samenwerking met bewoners en landschapsarchitect Henk van Blerck en ook georganiseerd met werkgroep landschap Den Horn en BoerenNatuur Groningen West. Het project wordt ondersteund door de Provincie Groningen en gemeente Westerkwartier.

Relevante uitspraken over boerenerven

Het doel van het project is om de biodiversiteit en het groene karakter van boerenerven in de regio te versterken. Al elf eigenaren hebben zich aangesloten bij het project en mogelijk volgen er nog meer.

Ruimtelijk/niet ruimtelijk	Ruimtelijk
Inhoudelijk thema	Vergroenen
Functie	Handreiking, inspiratie, voorbeelden
Deelgebied	Alle deelgebieden
Afzender	Vereniging van Dorpsbelangen Den Horn, werkgroep landschap Den Horn en BoerenNatuur Groningen West, 2025
Doelgroep	Erfeigenaren
Schaalniveau/focus	Erf
Relevantie	Ja

Eindverslag Erfbeplanting Zuid- en Oost-Groningen

Meer informatie is beschikbaar bij Landschapsbeheer Groningen.

Korte inhoud

In het landelijk gebied van de provincie Groningen zijn erven van grote waarden. Het erf vertelt het verhaal van het landschap en draagt cultuurhistorische waarde. Daarbij kan beplanting op erven bijdragen aan de klimaatbestendigheid van het landelijk gebied en haar groenblauwe dooradering. Het doel van het project 'Erfbeplanting Zuid- en Oost-Groningen' is om bij te dragen aan het versterken van deze waarden.

Relevante uitspraken over boerenerven

- Op pagina 7 is de aanpak te vinden die is opgebouwd in twee fases en bestaat uit een aanmelding, informatiebijeenkomst, een erfbezoek, inrichtingsplan en aanplant.
- Vanaf pagina 10 worden acht erven uitgelicht.

Ruimtelijk/niet ruimtelijk	Ruimtelijk
Inhoudelijk thema	Vergroenen
Functie	Handreiking, inspiratie, voorbeelden
Deelgebied	Alle deelgebieden
Afzender	Landschapsbeheer Groningen, 2024
Doelgroep	Erfeigenaren
Schaalniveau/focus	Erf
Relevantie	Ja

Eindrapportage Erven & Tuinen Westerkwartier

Meer informatie is beschikbaar bij Het NoorderErf.

Korte inhoud

Erven & Tuinen Westerkwartier is een gezamenlijk project van Het NoorderErf en IVN Westerkwartier. Het is in oktober gestart en in 2023 afgerond. Dit verslag beschrijft kort de doelen en de werkwijze waarna de resultaten en een evaluatie van het project volgt. Het doel van het project is het herstel van het streekeigen karakter van het Westerkwartier en het vergroten van de natuurwaarden en biodiversiteit.

Relevante uitspraken over boerenerven

- Kennisoverdracht is een belangrijk onderdeel van het project. Ieder die meedoet aan het project volgt een workshop, krijgt een tuinadvies en kan gebruik maken van de subsidie op beplanting en uitvoering.
- Het project voorzag duidelijk in een grote behoefte. De interesse voor de workshops was groot en deelnemers hebben hun erf en tuin natuurvriendelijker ingericht en het onderhoud aangepast zodat het beter is voor de natuur.

Ruimtelijk/niet ruimtelijk	Ruimtelijk
Inhoudelijk thema	Vergroenen
Functie	Handreiking, inspiratie, voorbeelden
Deelgebied	Alle deelgebieden
Afzender	Het NoorderErf, IVN Westerkwartier Groningen, 2023
Doelgroep	Erfeigenaren, gemeenten
Schaalniveau/focus	Erf
Relevantie	Ja

Dierenwelzijn

Dierwaardige veehouderij

[Link naar document](#)

Korte inhoud

Het kabinet wil toewerken naar een dierwaardige veehouderij in 2040. Uitgangspunt voor een dierwaardige veehouderij zijn de zes principes voor dierwaardige veehouderij van de Raad voor Dierenaangelegenheden. De zienswijze gaat in op welke eisen gesteld worden aan een dierwaardige veehouderij vanuit het perspectief van het dier, en welke handelingsperspectieven er zijn voor het Nederlandse beleid om dierwaardige veehouderij te realiseren binnen de maatschappelijk-economische context. De zienswijze is richtinggevend en niet definiërend of voorschrijvend.

Relevante uitspraken over boerenerven

- Een goede omgeving wat betekent dat de omgeving comfortabel en veilig is met een goed klimaat (temperatuur, frisse lucht, bioritme).
- Natuurlijk gedrag wat betekent dat er voldoende mogelijkheden zijn om essentiële natuurlijke gedragingen te vertonen en behoeften te vervullen zoals rusten, eten en drinken, zelfverzorging, exploratie, sociaal gedrag, beweging, nestbouwgedrag en thermoregulatie.
- Een dierwaardige veehouderij is (nog) geen integraal onderdeel van de huidige ruimtelijke ordenings-, milieu- en natuurwetgeving (pagina 18)
- Het geven van meer ruimte en eventueel uitloop vormt binnen het huidige systeem van vergunningverlening bij de meeste bestaande stallen en percelen een knelpunt. Gebleken is dat bij renovatie van stallen o.a. de ruwbouw, omvang bouwblok en financiering beperkingen met zich meebrengen, waardoor het onder het huidige regime vrijwel onmogelijk is om een integraal dierwaardige en duurzame stal te realiseren. (pagina 29)

Ruimtelijk/niet ruimtelijk	Ruimtelijk
Inhoudelijk thema	Dierenwelzijn
Functie	Informatief, onderzoek, advies
Deelgebied	Alle deelgebieden
Afzender	Raad voor dierenaangelegenheden, 2021
Doelgroep	Provincie, gemeente, agrariërs
Schaalniveau/focus	Agrarisch bouwperceel
Relevantie	Beperkt

Voorwaarts mars naar een dierwaardige veehouderij

[Link naar document](#)

Korte inhoud

Caring Farmers publiceerde als eerste Convenant partij een plan van aanpak met als doel zo snel mogelijk aan de slag te gaan om in 2030 10 procent van de Nederlandse markt dierwaardig te kunnen bedienen volgens de zes principes van een dierwaardige veehouderij. In het convenant onderschrijven 13 organisaties het belang van de ontwikkeling naar een dierwaardigere veehouderij. Deze partijen willen samen invulling geven aan de stappen naar een dierwaardige veehouderij tussen 2025-2040.

Relevante uitspraken over boerenerven

- Voor deze opgave gaan boeren hun stallen verbouwen en hun bedrijfsvoering aanpassen.
- Koplopers hebben een vijftal zaken nodig: stimulerende regelgeving, innovatiebudget, een plek in het schap en folder een kennisagenda en voorlichting.
- Ze vragen om passende regelgeving. De meeste regelgeving, administratie, vergunningstrajecten en kosten zijn nu ingericht op de gangbare veehouderij, om die binnen milieukaders te dwingen.
- Creëer financiële prikkels, zoals subsidies en belastingvoordelen, voor boeren die al duurzaam werken en minder ecologische schade aanrichten. En help boeren die willen overstappen naar natuurinclusieve kringlooptlandbouw of biologische landbouw en voor bedrijven die natuurinclusieve en/of biologische producten verwerken of verkopen.
- Sturen op uitstoot per kilo, leidt tot intensivering. Sturing op uitstoot per hectare leidt tot extensivering. Beloon goed gedrag met financiële prikkels, zoals een omgekeerde waterbelasting als je positief bijdraagt aan biodiversiteit. Help mee starre keurmerken te versoepelen. Maak het financieel aantrekkelijk om bij de kopgroep te horen.

Ruimtelijk/niet ruimtelijk	Ruimtelijk
Inhoudelijk thema	Dierenwelzijn
Functie	Informatief, onderzoek, advies
Deelgebied	Alle deelgebieden
Afzender	Caring Farmers, 2023
Doelgroep	Provincie, gemeente, agrariërs
Schaalniveau/focus	Agrarisch bouwperceel
Relevantie	Beperkt

Wet Dieren

[Link naar document](#)

Korte inhoud

Artikel 2.3a. Dierwaardige veehouderij

Relevante uitspraken over boerenerven

- Goede omgeving, inhoudende een stalconcept waarin dieren van alle leeftijden de keuzevrijheid en ruimte hebben om soorteigen gedrag uit te voeren, inhoudende geen kooihuisvesting, voldoende thermisch comfort en keuzevrijheid.
- Goede gezondheid, inhoudende een stalconcept en management dat het risico op veel voorkomende gezondheidsproblemen minimaliseert, waartoe in ieder geval voorzien wordt in geschikte vloeren en ondergrond.
- Natuurlijk gedrag, inhoudende een stalconcept dat voorziet in de gedragsbehoeften van de soort, onder andere voor wat betreft sociaal gedrag, zelfverzorgend gedrag, foerageergedrag, territoriaal gedrag, maternaal gedrag en rustgedrag.

Ruimtelijk/niet ruimtelijk	Ruimtelijk
Inhoudelijk thema	Dierenwelzijn
Functie	Regelgeving
Deelgebied	Alle deelgebieden
Afzender	Overheid.nl
Doelgroep	Provincie, gemeente, agrariërs
Schaalniveau/focus	Agrarisch bouwperceel
Relevantie	Beperkt

Aardbevingsproblematiek en impact versterking

Meerjarenprogramma Aardbevingsbestendig en Kansrijk Groningen 2017-2021

[Link naar document](#)

Korte inhoud

Een uitwerking van het meerjarenprogramma. In hoofdstuk 2 wordt ingegaan op schadeherstel en in hoofdstuk 3 over het versterken van de aardbevingsbestendigheid van de agrarische sector.

Relevante uitspraken over boerenerven

In paragraaf 3.7 van pagina 66 tot en met 68 gaat het specifiek over de versterking van de agrarische sector.

- Er wordt genoemd dat bij het versterken van agrarische gebouwen een balans moet worden gevonden tussen de bedrijfsmatige eisen aan de hedendaagse akkerbouw en veehouderijen en het feit dat boerderijen het cultuurhistorisch en/of de landschappelijke identiteit van het gebied bepalen.
- Het benutten van daken van boerderijen voor energieopwekking wordt als koppelkans gezien.

Ruimtelijk/niet ruimtelijk	Ruimtelijk
Inhoudelijk thema	Aardbevingsversterking
Functie	Programma
Deelgebied	Alle deelgebieden
Afzender	NCG, 2017
Doelgroep	Agrariërs
Schaalniveau/focus	Agrarische gebouwen
Relevantie	Beperkt

Praktijkvoorbeeld: innovatief concept geeft Groninger boerderijen in aardbevingsgebied weer toekomst

[Link naar website](#)

Korte inhoud

Praktijkvoorbeeld vanuit RCE waarbij herstel van drie monumentale boerderijen in Noord-Groningen door Het Groninger Landschap is beschreven.

Relevante uitspraken over boerenerven

Wonen kon niet meer in het oorspronkelijke woongedeelte van de panden omdat deze door aardbevingen waren beschadigd. Het versterken van het pand zou ten koste gaan van de monumentale waarde. Daarom is ervoor gekozen een wooneenheid toe te voegen in de schuur en daarnaast ook de schuren beschikbaar te maken voor activiteiten met een maatschappelijke functie. De informatie en voorbeelden die gegeven worden kunnen inspirerend zijn voor eigenaren van monumentale boerderijen met aardbevingsproblematiek.

Ruimtelijk/niet ruimtelijk	Ruimtelijk
Inhoudelijk thema	Aardbevingsversterking, erfgoed, architectonische kwaliteit
Functie	Handreiking, inspiratie, voorbeelden
Deelgebied	Alle deelgebieden
Afzender	RCE (geen datum)
Doelgroep	Eigenaren monumentale boerderijen
Schaalniveau/focus	Agrarische gebouwen
Relevantie	Beperkt

Afwegingskader Erfgoed en Aardbevingen

[Link naar document](#)

Korte inhoud

Er is behoefte aan een duidelijk kader om afwegingen te kunnen maken bij de versterkingsopgave van cultureel erfgoed. De ontwikkeling van het afwegingskader is van belang om de enorme opgave van versterking waar NCG voor staat, maar ook de gemeenten en de bewoners te ondersteunen bij de besluitvorming. Dit document beschrijft het afwegingskader voor versterking vanuit:

- Cultuurhistorie (waarde in relatie tot landschap, stedenbouwkundige context of dorpsstructuur, archeologie ondergrond, exterieur, interieur, bouwhistorisch waarde)
- Veiligheid (versterking erfgoed gaat gepaard met aanpassingen die dezelfde kwaliteit hebben en bijdragen aan samenhang en continuïteit. Monumenten hebben dezelfde veiligheidsnorm als andere gebouwen met een verblijfsfunctie)
- Leefbaarheid (draagt bij aan eigenheid Groningen, beleving van de ruimte en symbolische betekenis van erfgoed)

Relevante uitspraken over boerenerven

Er worden geen specifieke uitspraken over (boeren)erven gedaan maar voor eigenaren van erfgoed en monumentale boerderijen kan het afwegingskader ondersteuning en informatie bieden voor het ontwikkelen van een versterkingsplan.

- In hoofdstuk 3 wordt het afwegingskader besproken dat bestaat uit analyse, diagnose en afweging.
- Het planproces begint met een goede inventarisatie of analyse. Drie kernwaarden staan hierbij centraal; veiligheid, cultuurhistorie en leefbaarheid (pagina 11).
- De diagnose vraagt een verdieping van de analyse en combineert constructieve maatregelen met de kennis van het monument (pagina 12).
- Daarna komt de afweging die in overleg met de gemeente, de opstellers van het versterkingsadvies en de eigenaar van het monument gemaakt wordt (pagina 13).

Ruimtelijk/niet ruimtelijk	Niet ruimtelijk
Inhoudelijk thema	Aardbevingsversterking, erfgoed
Functie	Regelgeving, afweging
Deelgebied	Alle deelgebieden
Afzender	NCG, 2017
Doelgroep	Gemeenten, eigenaren erfgoed
Schaalniveau/focus	Boerderij, erfgoed
Relevantie	Beperkt

Evaluatie pilotproject Agrarisch Landschappelijk Bouwen

[Link naar document](#)

Korte inhoud

Een evaluatie van een pilotproject die als doel had om boeren te stimuleren een architect in te schakelen bij het (ver)bouwen van een schuur, stal of complete boerderij passend in het landschap.

Relevante uitspraken over boerenerven

- Door de schaalvergroting voldeden de grootte en vorm van de historische boerderijen niet meer en werden er steeds meer losse standaardloodsen – en stallen naast gebouwd. Deze pasten niet in het wierden-en dijkenlandschap en bij de bestaande boerderij. Door versnelde groei hebben akkerbouw en melkveehouderijen grote schuren en stallen nodig.
- Boerderijen hebben vaak schade als gevolg van aardbevingen. Boeren zien zich daarom genoodzaakt te ver- of herbouwen of te restaureren maar het blijkt dat boeren niet weten waar ze terecht kunnen voor informatie en begeleiding om een mooie nieuwe schuur of stal te bouwen.
- Vanaf pagina 5 worden een aantal bevindingen en aanbevelingen gedeeld over het project.

Ruimtelijk/niet ruimtelijk	Ruimtelijk
Inhoudelijk thema	Aardbeving versterking, architectonische kwaliteit
Functie	Informatie, onderzoek, advies
Deelgebied	Alle deelgebieden (aardbevingsgebied)
Afzender	Agrarische Natuur-en Landschapsvereniging, Wierde en Dijk, 2018
Doelgroep	Agrariërs
Schaalniveau/focus	Erf, gebouw
Relevantie	Beperkt

Transformatie van erven

Behoeft-verkenning wonen buitengebied

[Link naar document](#)

Korte inhoud

Dit onderzoek richt zich op het in beeld brengen van de behoefte aan wonen in het buitengebied. Het gaat hierbij om de behoefte die voortkomt uit een specifieke woonvraag naar ruim en groen wonen. Tegelijkertijd spelen er ook ontwikkelingen in het buitengebied zelf die vragen oproepen over de wenselijkheid van meer ruimte bieden voor wonen. Zo verandert de bedrijfsvoering voor agrariërs sterk. Dit leidt tot meer vrijkomende agrarische bebouwing, een zoektocht naar andere economische dragers en vaker een behoefte aan herontwikkeling van gebouwen.

De verkenning bevat o.a. een overzicht van:

- Provinciale regels buitengebied (Omgevingsverordening, 2016) t.a.v.
 - o Vrijkomende bebouwing
 - o Ruimte voor ruimte
 - o Afspraken nieuwbouwruijnte
 - o Inzet deskundige via maatwerk
 - o Eisen tav ruimtelijke kwaliteit
- Woonvisies gemeenten
- Schatting omvang vraag

Relevante uitspraken over boerenerven

- Op pagina 42 & 43 wordt het initiatief om met meerdere huishoudens op een voormalig boerenerv te gaan wonen genoemd. Het kan ook gaan om zorgondernemers die naast zorg ook huisvesting willen bieden.
- Het erf kan ook gebruikt worden om niet gereguleerde woonvormen te creëren. Op pagina 45 wordt genoemd dat een voorbeeld hiervan het plaatsen van verschillende caravans op een erf of in een boerenschuur waarin iemand woont kan zijn.
- Een van de hoofdlijnen in de woonbehoefte van mensen is wel meer mogelijkheden om met meerdere huishoudens op een bestaand erf te wonen (pagina 50 & 53). Erfdelen is een kans voor boerderijencomplexen die vrijkomen. Door de boerderijen geschikt te maken voor erfdelen kunnen ze behouden blijven. Dit wordt op pagina 59 verder uitgelegd.
- De ruimte-voor-ruimte regeling kan ervoor zorgen dat woningen gerealiseerd worden op voormalige boerenerven wanneer er ook een flink aantal m2 niet karakteristieke bebouwing wordt gesloopt (pagina 42). De gemeente Rijssen-Holten is assertief in hun beleid; ze zien mogelijkheden in vrijkomende agrarische bedrijfswoningen waarbij ze inzetten op kwaliteitsverbetering van de erven bij een transformatie naar wonen (pagina 58).

Ruimtelijk/niet ruimtelijk	Ruimtelijk
Inhoudelijk thema	Transformatie
Functie	Informatie, onderzoek, advies
Deelgebied	Alle deelgebieden
Afzender	KAW Architecten
Doelgroep	Provincie t.b.v. opstellen Omgevingsvisie
Schaalniveau/focus	Erf
Relevantie	Ja

Erfdelen: Nieuwe woonvormen op (voormalige) boerenerven

[Link naar document](#)

Korte inhoud

Een onderzoek naar de kansen en knelpunten bij de realisatie van het concept erfdelen. Erfdelen is een concept dat verwijst naar kleinschalig wonen op een boerenerf dat streeft naar een meer gemeenschapsgerichte en duurzame leefomgeving. Het omvat meestal een groep van individuele woningen die zijn ontworpen met het oog op sociale interactie, gedeelde voorzieningen en een gevoel van verbondenheid tussen bewoners. Erfdelen kan een oplossing bieden voor diverse maatschappelijke opgaven. Het kan perspectief bieden voor stoppende boerenbedrijven waar leegstand en verval van (bij)gebouwen voor dreigt. Ook kan geclusterde woningbouw bij vitale boerenbedrijven zorgen voor duurzamere landbouw.

Relevante uitspraken over boerenerven

Dit onderzoek is in zijn geheel relevant voor het realiseren van erfdelen. Het onderzoek focust zich vooral op het inzichtelijk maken van en oplossingen aanreiken voor procedurele barrières bij overheden.

- Hoofdstuk 2 gaat in op de context van erfdelen en de karakteristieken van potentiële erfdelers.
- In hoofdstuk 3 worden obstakels en kansen aangedragen. Erfdelen kan een oplossing bieden voor stoppende bedrijven bijvoorbeeld waarvoor er leegstand en verval dreigt en woningbouw kan bijdragen aan duurzamere landbouw.

Ruimtelijk/niet ruimtelijk	Ruimtelijk
Inhoudelijk thema	Transformatie
Functie	Informatie, onderzoek, advies
Deelgebied	Alle deelgebieden
Afzender	WUR, 2024
Doelgroep	Provincie, gemeenten
Schaalniveau/focus	Erf
Relevantie	Ja

Handreiking Planologische concepten erftransformaties

[Link naar document](#)

Korte inhoud

Het transformeren van erven en de bijbehorende gronden kan bijdragen aan het realiseren van de maatschappelijke ambities en het bereiken van maatschappelijke opgaven in het landelijke gebied.

De handreiking Planologische concepten erftransformaties van het ministerie van LNV schetst verschillende mogelijkheden voor duurzame erftransformaties. Uitgangspunt is steeds dat de waardesprong door planologische verruiming financiële ruimte biedt voor verduurzaming van de bedrijfsvoering, of de aanleg en het onderhoud van bos en natuur.

De handreiking wil gemeenten helpen gemeenten om met toepassing van het instrumentarium van de Omgevingswet initiatieven van agrariërs te ondersteunen. Ook de rol van de provincie komt aan bod in de handreiking. De handreiking bevat:

- Vijf verschillende concepten van duurzame erftransformaties;
- Een voorbeeldberekening die aansluit bij de gedefinieerde concepten;
- Het proces voor 2 ideale scenario's om initiatieven voor erftransformaties te realiseren;
- De inhoud van een (gezamenlijk) programma erftransformaties of landelijk gebied;
- Thema's die gemeenten kunnen afwegen bij het beoordelen van een initiatief
- Voorbeeldregels voor elk concept die kunnen landen in het omgevingsplan.

Relevante uitspraken over boerenerven

De gehele handreiking is relevant voor het verduurzamen of transformeren van boerenerven.

- De handreiking bevat onder andere vijf concepten van duurzame erftransformaties die dienen als voorbeelden en inspiratie. Deze worden behandeld in hoofdstuk 2.
- In hoofdstuk 3 wordt een wettelijk kader voor erftransformaties gevormd met beleid en regels voor erftransformaties.

Ruimtelijk/niet ruimtelijk	Ruimtelijk
Inhoudelijk thema	Transformatie
Functie	Handreiking, inspiratie, voorbeelden
Deelgebied	Alle deelgebieden
Afzender	LNV
Doelgroep	Gemeenten, initiatiefnemers
Schaalniveau/focus	Erf
Relevantie	Ja

Agrarisch vastgoed: aard, omvang en oplossingsrichtingen van huidige en toekomstige leegstand agrarisch vastgoed in Nederland

[Link naar document](#)

Korte inhoud

Betreft informatiepapier dat de aard, omvang en oplossingsrichtingen van huidige en toekomstige leegstand agrarisch vastgoed in Nederland beschrijft. Ingegaan wordt op:

- Agrarische ontwikkeling
- Groei en productieontwikkeling bebouwing
- Opgaven
- Problematiek leegstand
- Oplossingsrichtingen

Relevante uitspraken over boerenerven

Op pagina 2 staat het kopje “bedrijfsbeëindiging, erftransformaties en leegstand agrarisch vastgoed.”

- Hier staat informatie over wat te doen met de het gebruik en de inrichting van het erf van stoppende agrariërs. De bebouwingen op het erf kunnen worden gesloopt maar ook hergebruikt met een andere functie zoals caravanstallingen of kampeerboerderijen.

Ruimtelijk/niet ruimtelijk	Ruimtelijk
Inhoudelijk thema	Transformatie
Functie	Informatie, onderzoek, advies
Deelgebied	Alle deelgebieden
Afzender	WUR, 2016
Doelgroep	Breed
Schaalniveau/focus	Erf
Relevantie	Beperkt

Handreiking Leegstand te lijf 2.0: Woningen en agrarisch vastgoed

[Link naar document](#)

Korte inhoud

Agrarische activiteiten verminderen vaak geleidelijk, waardoor in het begin veelal een gedeelte van de bebouwing (deels) leeg komt te staan. Daarnaast speelt het vraagstuk dat de bebouwing niet leeg staat, maar voor andere zaken wordt gebruikt dan waar het voor bestemd is.

De handreiking Leegstand te Lijf biedt inzicht in hoe gemeenten kunnen omgaan met leegstand bij agrarisch vastgoed. Welke vraagstukken dienen zich aan bij een aanpak hiervoor? Vraagstukken in deze handreiking bij woningen hebben betrekking op:

- Gebruik als tweede woning, buy to let-constructies of leegstand bij herstructurering.
- Welke instrumenten heeft de gemeente om oneigenlijk gebruik en leegstand te voorkomen?
- Toepassing van rood-voor-roodregelingen,
- Transformaties,
- Aanwenden voor ander gebruik (bijvoorbeeld zorgboerderijen).

In de handreiking worden deze en andere vragen nader geduid; enerzijds vanuit de juridische basis in de Leegstandwet en andere relevante wetten (Huisvestingswet, Omgevingswet, Wet op de ruimtelijke ordening). Anderzijds gaat het in de handreiking om praktische handvatten richting beheer en benutting van vastgoed.

Relevante uitspraken over boerenerven

- In hoofdstuk 1 wordt ingegaan op de beleidscyclus van gemeente voor de aanpak van leegstand van agrarisch vastgoed (pagina 4).
- Hoofdstuk 3 gaat over leegstand van agrarisch erfgoed. Er wordt behandeld waar dit speelt en hoe. Vervolgens wordt uitgelegd hoe dit aan te pakken.

Ruimtelijk/niet ruimtelijk	Ruimtelijk
Inhoudelijk thema	Wet- en regelgeving,
Functie	Handreiking, inspiratie, voorbeelden
Deelgebied	Alle deelgebieden
Afzender	Vereniging van Nederlandse Gemeenten, 2022
Doelgroep	Gemeenten
Schaalniveau/focus	Agrarische gebouwen
Relevantie	Ja

Visie Wonen op het Boeren erf

[Link naar document](#)

Korte inhoud

Recente ontwikkelingen en initiatieven hebben wonen op het boeren erf weer volop in de belangstelling gezet en naar verwachting wordt die belangstelling alleen maar groter. Het is volgens LTO daarom cruciaal dat zij daar een eigen visie op heeft. Dit stuk geeft daarom een visie vanuit agrarisch perspectief op wonen op het erf van tuinders.

Relevante uitspraken over boerenerven

- Voor LTO staat daarin een goede ruimtelijke ordening centraal en dient er rekening gehouden te worden met de gewenste omgevingskwaliteiten en het behoud van ruimte voor agrarische activiteiten op het erf en erven in de buurt (pagina 1). Een goede ruimtelijke ordening omvat ook altijd een lagenbenadering en willen ze rekening houden met de ladder duurzame verstedelijking (pagina 2).
- Er zijn volgens LTO vele voordelen en kansen te benoemen voor het toelaten van (extra) woningen op het erf van boeren en tuinders zoals hergebruik van opstallen, waarde stijging of verdienvermogen in de vorm van verhuur, en een betere verbinding tussen boer en burger (pagina 1).
- LTO komt met drie smaken in de mogelijkheden van wonen op het boeren erf: wonen in de kernrandzone, agrarische bedrijfswoning nieuwe stijl & wonen op de zorgboerderij. Deze worden toegelicht op pagina 3.
- Er zijn vele zorgen te benoemen als gemeenten meer woningen op boerenerven toelaten. In de tabel op pagina 4 & 5 hebben ze diverse zorgen op een rij gezet en voorzien van een oplossing.

Ruimtelijk/niet ruimtelijk	Ruimtelijk
Inhoudelijk thema	Transformatie erven
Functie	Informatie, onderzoek, advies
Deelgebied	Alle deelgebieden
Afzender	LTO
Doelgroep	Breed
Schaalniveau/focus	Boerderij, erf
Relevantie	Beperkt

Evaluatie experimentenkader extra woningen op erven

[Link naar document](#)

Korte inhoud

In het experimentenkader ‘Extra woningen op erven’ is een quotum van 26 woningen voor de gehele gemeente Noordoostpolder opgenomen. Dit is volledig benut en op 24 locaties zijn 26 extra woningen planologisch mogelijk gemaakt. Deze evaluatie laat zien dat met toepassing van de voorwaarden uit het experiment voorzien wordt in een nieuwe invulling van voormalige agrarische bouwpercelen door extra woningen in vrijgekomen agrarische bebouwing, of nieuwe bouwvolumes in ruil voor sloop van niet-oorspronkelijke bebouwing.

Relevante uitspraken over boerenerven

- Het uitgangspunt voor een experimentenkader in het algemeen is dat het planologisch kader voor het betreffende gebied op experimentele basis kan worden verruimd om gewenste integrale ontwikkelingen met wonen, recreatie en bedrijvigheid als economische dragers in het gebied mogelijk te maken. De voorwaarde die hierbij geldt, is dat in het ruimtelijk ontwerp de integrale kwaliteitsimpuls voor het gebied wordt aangetoond.
- Voor het creëren van een integrale kwaliteitsimpuls moet een experimentenkader inzicht bieden in de vijf voorwaarden: versterken vitaliteit, verbeteren kwaliteit, respecteren bestaande situatie en functies, bescherming natuurlijke waarden, bijdrage provinciale opgave (pagina 2-4).
- In paragraaf 3.1 worden de voorwaarden getoetst (pagina 6-12).
- In paragraaf 3.2 worden de resultaten van het experimentenkader geanalyseerd en worden succesfactoren en knelpunten beschreven (pagina 12-14)

Ruimtelijk/niet ruimtelijk	Ruimtelijk
Inhoudelijk thema	Transformatie erven
Functie	Informatie, onderzoek, advies
Deelgebied	Alle deelgebieden
Afzender	Gemeente Noordoostpolder
Doelgroep	Breed
Schaalniveau/focus	Boerderij, erf
Relevantie	Ja

Gemeenten over (boeren)erven

Omgevingsvisie Westerkwartier 2040

[Link naar document](#)

Korte inhoud

De omgevingsvisie bevat het toekomstbeeld van gemeente Westerkwartier en beschrijft de ambities voor 2040 en met welke acties ze op de korte termijn aan de slag gaan.

Relevante uitspraken over boerenerven

Erven worden een aantal keer genoemd in de omgevingsvisie van Westerkwartier maar niet heel uitgebreid of specifiek. Meestal alleen als typering voor een landschap in de deelgebieden.

- Op pagina 34 wordt gezegd dat agrarische erven in het dijkenslandschap vaak als 'groene eilanden' in de ruimte liggen. Dit zien ze als een onderscheidende kwaliteit en daarom is landschappelijke inpassing een belangrijk aandachtspunt bij ontwikkelingen.
- Hierom maken ze op pagina 37 de koerskeuze dat agrarische bebouwing goed in het landschap moet passen qua vorm, kleur, materiaal en erfbeplanting.

Ruimtelijk/niet ruimtelijk	Ruimtelijk
Inhoudelijk thema	Gemeenten, ruimtelijke kwaliteit, vergroenen, landschap
Functie	Visie, beleid
Deelgebied	Zuidelijk Westerkwartier, Waddenkust en Wierdenland
Afzender	Gemeente Westerkwartier, 2022
Doelgroep	Breed
Schaalniveau/focus	Erf, landschap, agrarische bebouwing
Relevantie	Gering

Omgevingsvisie Het Hogeland

[Link naar document](#)

Korte inhoud

De Omgevingsvisie biedt een integrale visie op de leefomgeving en biedt de ambities van gemeente Hogeland en de uitwerking daarvan in de verschillende gebieden.

Relevante uitspraken over boerenerven

Erven worden genoemd in combinatie met ambitie 4 in de omgevingsvisie over verduurzaming van woningen, buurten of erven.

- Op pagina 66 staat dat de gemeente openstaat voor verbreding, verandering en vergroting van boerenerven. Ze verwachten wel dat bij ontwikkelingen op een boerenerf koppelkansen benut zullen worden zoals recreatieve meerwaarde of vergroening of verduurzaming van het erf of het bedrijf.
- Ook hier is een goede landschappelijke inpassing van het erf nodig.
- Er staat dat de gemeente Hogeland daarom nu niet kiest voor grote zonneparken of forse windturbines op een boerenerf.

Het erf wordt ook genoemd onder ambitie 2 waarin wordt ingezet op een schone en prettige leefomgeving.

- Op pagina 32 onder het kopje woningvraag staat dat de gemeente openstaat voor nieuwe bestemmingen van vrijkomende agrarische bedrijven. Ook in de vorm van meerdere woningen in een boerderij of op een erf als daar maatschappelijke meerwaarde aan verbonden is en de landschappelijke inpassing is geborgd.

Op pagina 61 wordt nog verder ingegaan op onderdelen van een passende opzet voor het erf die ook bijdraagt aan verduurzaming.

Ruimtelijk/niet ruimtelijk	Ruimtelijk
Inhoudelijk thema	Gemeenten, ruimtelijke kwaliteit, landschap, vergroenen
Functie	Visie, beleid
Deelgebied	Het Hogeland
Afzender	Gemeente Het Hogeland, 2022
Doelgroep	Breed
Schaalniveau/focus	Erf, landschap, agrarische bebouwing
Relevantie	Ja

Boerderijenprogramma 2023 Gemeente Oldambt

[Link naar document](#)

Korte inhoud

De boerderijen in het Oldambt zijn een belangrijke culturele, historische en economische pijler in de gemeente. De ambitie van het boerderijenprogramma is dat historische boerderijen duurzaam en toekomstbestendig kunnen bijdragen aan de leefomgeving en de brede welvaart. Op korte termijn doen de gemeente dit d.m.v. projecten en het boerderijenloket (pagina 62) en op de lange termijn door een nieuwe domeinoverstijgende manier van werken te ontwikkelen. Daartoe beschrijft het Boerderijprogramma:

- De kansen en bedreigingen voor de instandhouding van de boerderijen (hoofdstuk 3)
- Boerderijenvisie (hoofdstuk 4)
- Kansen en opgaven (hoofdstuk 5)
- Boerderijenbeleid (hoofdstuk 6).

Relevante uitspraken over boerenerven

- In hoofdstuk 3 op pagina 33 wordt benoemd dat Oldambtster boerderijen een kans bieden voor toerisme en woonklimaat.
- Het koepelproject Graanrepubliek 2.0 bundelt een aantal NPG projecten om voort te bouwen op de historische identiteit en te werken aan een krachtige toekomst, waaronder aanzienlijk aantal boerderijen en erven in ere te herstellen en nieuw perspectief te geven (pagina 34).
- Een enquête van de provincie Groningen (2021) laat zien dat er een behoefte is om met meerdere huishoudens op een voormalig boerenerv te gaan wonen (pagina 40).
- Het programma Zon en Wind is opgesteld om bij te dragen aan de klimaatdoelstellingen. Hiervoor zijn kleine windmolens op boerenerven ook een mogelijkheid en kunnen geschikte daken vol komen te liggen met zonnepanelen. Binnen de bebouwde kom kunnen vaak geen windmolens worden geplaatst en zonnepanelen zijn vaak uitgesloten voor monumentale boerderijen (pagina 58 & 102).
- Een belangrijke strategie is het ontwikkelen van de erven, linten is als woon en werkmilieus, met speciale aandacht voor vrijkomende erven, transformatie structuurversterking (pp. 97).

Ruimtelijk/niet ruimtelijk	Ruimtelijk
Inhoudelijk thema	Gemeenten, transformatie
Functie	Programma
Deelgebied	Oldambt
Afzender	Gemeente Oldambt
Doelgroep	Boerderij eigenaren
Schaalniveau/focus	Erf, agrarische bebouwing
Relevantie	Ja

Inventarisatie voor een boerderijvisie voor de gemeentes Eemsdelta, Groningen, Het Hogeland en Midden-Groningen

[Link naar document](#)

Korte inhoud

Deze inventarisatie is gemaakt als eerste fase voor het ontwikkelen van boerderijvisies in de vijf aardbevingsgemeenten. Dit om een perspectief te bieden voor bewoners en eigenaren van historische boerderijen met een erfgoedstatus. De visie zal als leidraad dienen voor het behoud, de bescherming en de ontwikkeling van het agrarisch erfgoed. In deze inventarisatie wordt een overzicht gegeven van de belangrijkste data per gemeente, de opgaven, beleid en regelgeving en knelpunten.

Relevante uitspraken over boerenerven

In hoofdstuk 1 worden de 4 karakteristieken en boerderijtypes kort belicht:

- Daarbij gaat het o.a. om kenmerkende verspreid liggende boerenerven (pagina 10) of boerenerven als eilanden in polders (pagina 12).
- Beschrijving van Oldambtster boerderijen (pagina 15) en de Gorechtse boerderij (afbakening grens tussen het openbare gebied en de erven (pagina 17).

In hoofdstuk 2 worden de grote opgaven benoemd.

- Bij opgave A Transitie Landelijk Gebied (pagina 37): koppeling van erven met biodiversiteit en het inzetten op korte ketens met ander gebruik van agrarische gebouwen en erven.
- Bij opgave D Woningbouwopgave (pagina 38): boerenerven voor andere woonvormen en daarmee een kans bieden voor de herbestemming van agrarisch erfgoed.
- Opgave E gaat over de energietransitie en verduurzaming (pagina 38): erven als locatie voor nieuwe energiebronnen zoals windmolens en zonnepanelen maar ook restromen-verwerking (o.a. vergisters)

In hoofdstuk 3 wordt relevant beleid en regelgeving behandelt.

- Erven in relatie tot advies "Ruimtelijke kwaliteit Agro in de versterking", (pagina 46)
- Provinciale regelgeving van nieuwbouw op agrarische erven (pagina 48)
- Omgevingsvisie van gemeente Het Hogeland (pagina 52).
- Welstandsnota Groningen (2020): typologische kenmerken van boerderijen en erven die betrekking hebben op gebouwen maar ook op de ligging op het erf. (pagina 56)

Ruimtelijk/niet ruimtelijk	Ruimtelijk
Inhoudelijk thema	Gemeenten, vergroenen, transformatie
Functie	Informatie, onderzoek, advies
Deelgebied	Eemsdelta, Groningen, Het Hogeland en Midden-Groningen
Afzender	Provincie Groningen, 2024
Doelgroep	Gemeente, boerderij eigenaren
Schaalniveau/focus	Erf, agrarische bebouwing
Relevantie	

Inventarisatie voor een boerderijenvisie voor de gemeentes Westerkwartier en Westerwolde

[Link naar document](#)

Korte inhoud

Deze inventarisatie is gemaakt als eerste fase voor het ontwikkelen van boerderijenvisies in twee gemeenten. Hiermee willen ze een wenkend perspectief bieden voor bewoners en eigenaren van historische boerderijen met een erfgoedstatus. De visie zal als leidraad dienen voor het behoud, de bescherming en de ontwikkeling van het agrarisch erfgoed. In deze inventarisatie wordt een overzicht gegeven van de belangrijkste data per gemeente, de opgaven, beleid en regelgeving en knelpunten.

Relevante uitspraken over boerenerven

In hoofdstuk 1 worden de 4 karakteristieken en boerderijtypes kort belicht:

- Boerderijreeksen met erven in het groen en tussenliggende open ruimtes een karakteristiek is van het Wierdenland landschap (pagina 9).
- Bij een Westerwoldse boerderij is er niet of nauwelijks een afgebakende grens tussen het openbare gebied en de erven (pagina 14).

In hoofdstuk 2 worden de grote opgaven benoemd.

- Bij opgave A “Toekomst Landelijk Gebied”: kansen om te vergroenen bij de herbestemming van vrijgekomen agrarische bebouwing (koppeling erven met biodiversiteit) (pagina 32).
- Boerenerven lenen zich goed voor andere woonvormen en bieden daarmee een kans voor de woningbouwopgave (pagina 33)
- Opgave E over de energietransitie en verduurzaming: erven voor nieuwe energiebronnen en reststromen-verwerking (pagina 33).

In hoofdstuk 3 wordt relevant beleid en regelgeving behandelt.

- Advies “Ruimtelijke kwaliteit Agro in de versterking” (pagina 46)
- Provinciale regelgeving van nieuwbouw op agrarische erven (pagina 48)
- Provinciale pilots en projecten met nieuwbouw op agrarische erven, met als doel om de ruimtelijke en landschappelijke kwaliteit te verbeteren (pagina 42 & 43)
- Woonvisie 2025-2029 van Westerwolde: nieuw woonvormen doormiddel van splitsing van erven (pagina 48)

Ruimtelijk/niet ruimtelijk	Ruimtelijk
Inhoudelijk thema	Gemeenten, vergroenen, wet- en regelgeving, transformatie
Functie	Informatie, onderzoek, advies
Deelgebied	Westerkwartier, Westerwolde
Afzender	Provincie Groningen, 2025
Doelgroep	Gemeente, boerderij eigenaren
Schaalniveau/focus	Erf, agrarische bebouwing
Relevantie	Ja

Projectplan Oldambt-Nijambt “Nieuw leven op oude erven”

Gemeente Oldambt 2025

[Link naar document](#)

Korte inhoud

De gemeente Oldambt staat voor een opgave om de leefbaarheid en brede welvaart te versterken in een gebied dat gevormd is door de landbouw. D.m.v. het project Oldambt-Nijambt wordt geprobeerd boerderijen nieuw leven in te blazen door ze een nieuwe economische invulling te geven.

Relevante uitspraken over boerenerven

- De landbouw in Oldambt is op zoek naar toekomstbestendige bedrijfsvoering. Nieuwe vormen van landbouw zoals stroteelt of de verbouw van plantaardige eiwitten en bouwmaterialen maken het landschap diverser (pagina 12).
- In de pilot “Toekomst Oldambtster Boerderijen is aan boerderij-eigenaren gevraagd welke problemen zij ondervinden bij de instandhouding van hun boerderij (pagina 14).
- Een van de pijlers van het Koepelproject is erfgoedontwikkeling, met name gericht op een nieuwe toekomst voor de Oldambtster boerderijen en erven (pagina 15).

De activiteiten van het project Oldambt verloopt langs 3 sporen.

- Spoor 1: pilot over het realiseren van transformaties voor boerderijen en erven. Vijf karakteristieke boerderijen krijgen een financiële bijdrage voor transformatie die dienen als voorbeeld voor vele andere historische boerderijen. Meer informatie over andere transformatie plannen, de procedure en selectiecriteria staan op pagina 20 en 21.
- Nieuwe functies van boerderijen vragen niet alleen om aanpassingen van het gebouw maar ook van het erf. Tijdens het project wordt hier extra aandacht aan besteed en wordt er in samenwerking met een landschapsarchitect een erfplan gemaakt (pagina 22).
- Spoor 2 van het project gaat over de toepassing en kennisdeling van biobased bouwen (pagina 22-24).
- Spoor 3 is onderzoek van wet- en regelgeving. Transformatie van boerderijen botst vaak op belemmerende wet- en regelgeving. In dit project wordt gefocust op het in beeld brengen van beperkende regelgeving en mogelijke oplossingen (pagina 24 & 25)

Ruimtelijk/niet ruimtelijk	Ruimtelijk
Inhoudelijk thema	Gemeenten, bedrijfsvoering, wet- en regelgeving
Functie	Programma, planvorming, projecten
Deelgebied	Oldambt
Afzender	Gemeente Oldambt, 2025
Doelgroep	Gemeente, boerderij eigenaren
Schaalniveau/focus	Erf, agrarische bebouwing
Relevantie	Ja

Toekomst Landelijk Gebied (TLG)

Deelgebiedsplan Waddenkust en Wierdenland

[Link naar document](#)

Korte inhoud

Dit document beschrijft de opgaven, oplossingsrichtingen en maatregelen waar het gebied Waddenkust en Wierdenland mee aan de slag wil in het kader van Toekomst Landelijk Gebied Groningen. Dit richt zich op natuur-, water- en klimaatdoelen met daarbij een perspectief voor de landbouw.

Relevante uitspraken over boerenerven

- Voor de opgave 'habitats en soorten buiten N2000 gebieden' valt het stimuleren van duurzame manieren van landbouw. Op de korte termijn wil de provincie aan de slag met het ondersteunen van boeren die braakliggende stukken, buffers en/of overhoekjes willen invullen met natuurlijke begroeiing (pagina 12). Dit kan ook het erf betreffen.
- Voor de opgave 'ammoniakreductie voor alle stikstofgevoelige N2000 in Nederland' worden er kansen gezien voor technische en managementmaatregelen. Hieronder vallen ook stalaanpassingen en monovergisting (pagina 14) Dit kan invloed hebben op de ruimtelijke inrichting van erven.
- Voor de opgave 'realisatie nieuw bos en houtige planten' wil de provincie meer investeren in erfbeplanting rondom boerenerven. Op de korte termijn willen ze ook een uitbereiding van de regeling voor erfbeplanting zoals bijvoorbeeld het MooiHeemproject (pagina 16).
- Voor de opgave 'waterkwaliteit oppervlaktewater' wil de provincie op korte termijn aan de slag met het optimaliseren van de regeling voor het inrichten van spoelplaatsen op erven (pagina 21)
- Voor de opgave 'emissiereductieopgave broeikasgassen veehouderij en akkerbouw' wil de provincie gebruik maken van zon op daken en wind op het eigen erf door kleine windturbines te plaatsen op het erf (pagina 29).

Ruimtelijk/niet ruimtelijk	Ruimtelijk
Inhoudelijk thema	Agrarische bedrijfsvoering, vergroenen, verduurzamen
Functie	Programma
Deelgebied	Waddenkust en Wierdenland
Afzender	Provincie Groningen, 2024
Doelgroep	Breed
Schaalniveau/focus	Erf, landschap, gebouw
Relevantie	Ja

Deelgebiedsplan Westerwolde

[Link naar document](#)

Korte inhoud

Dit document beschrijft de opgaven, oplossingsrichtingen en maatregelen waar het gebied Westerwolde mee aan de slag wil in het kader van Toekomst Landelijk Gebied Groningen. Dit richt zich op natuur-, water- en klimaatdoelen met daarbij een perspectief voor de landbouw. Voor Westerwolde zijn de opgaven in het deelgebiedsplan niet verder uitgewerkt. Voor een nadere toelichting op de opgaven wordt verwezen naar het werkdocument opgaven en maatregeloptyes Transitie Landelijk Gebied Provincie Groningen.

Relevante uitspraken over boerenerven

- Bij de opgaves 'ammoniakreductie voor alle stikstofgevoelige N2000 in Nederland' en 'emissiereductieopgave broeikasgassen veehouderij en akkerbouw' worden stalaanpassingen en monomestvergisting genoemd als maatregelen (pagina 22 & 31).
- De opgave 'realisatie nieuw bos en houtige beplanting' kan deels op overheidsgrond worden gerealiseerd maar dit zal ook op landbouwgrond moeten gebeuren. Dit kan ook invloed hebben op een erf (pagina 23).
- Voor de opgave 'groenblauwe dooradering' wordt er ingezet op het realiseren van singels, bomenrijen, houtwallen maar ook begroeiing van kruiden en ruigten. Een erf kan een plek zijn om deze elementen te implementeren in het landschap (pagina 23)

Ruimtelijk/niet ruimtelijk	Ruimtelijk
Inhoudelijk thema	Agrarische bedrijfsvoering, vergroenen, verduurzamen
Functie	Programma
Deelgebied	Westerwolde
Afzender	Provincie Groningen, 2024
Doelgroep	Breed
Schaalniveau/focus	Erf, landschap, agrarisch grond, gebouw
Relevantie	Beperkt

Deelgebiedsplan Veenkoloniën

[Link naar document](#)

Korte inhoud

Dit document beschrijft de opgaven, oplossingsrichtingen en maatregelen waar het gebied Veenkoloniën mee aan de slag wil in het kader van Toekomst Landelijk Gebied Groningen. Dit richt zich op natuur-, water- en klimaatdoelen met daarbij een perspectief voor de landbouw.

Relevante uitspraken over boerenerven

- Er wordt in dit deelgebied aan dezelfde NPLG-opgaven gewerkt als in de andere deelgebieden. Toch komt de invloed die deze opgaven en maatregelen kunnen hebben op de ruimtelijke inrichting van erven hier minder duidelijk naar voren.
- Bij de opgave over waterkwaliteit wordt wel een maatregel genoemd die gericht is op bouwplannen en bedrijfshygiëne en dat er winst te behalen valt met centrale wasplaatsen (pagina 18).
- De opgave over emissiereductie komt hier met maatregelen die betrekking hebben op stallen en mestverwerking en daarmee van invloed kunnen zijn op de ruimtelijke inrichting van erven (pagina 20).

Ruimtelijk/niet ruimtelijk	Ruimtelijk
Inhoudelijk thema	Agrarische bedrijfsvoering, vergroenen, verduurzamen
Functie	Programma
Deelgebied	Veenkoloniën
Afzender	Provincie Groningen, 2024
Doelgroep	Breed
Schaalniveau/focus	Erf, gebouw
Relevantie	Gering

Deelgebiedsplan Zuidelijk Westerkwartier

[Link naar document](#)

Korte inhoud

Dit document beschrijft de opgaven, oplossingsrichtingen en maatregelen waar het gebied Zuidelijk Westerkwartier mee aan de slag wil in het kader van Toekomst Landelijk Gebied Groningen. Dit richt zich op natuur-, water- en klimaatdoelen met daarbij een perspectief voor de landbouw.

Relevante uitspraken over boerenerven

- De opgave 'realisatie nieuw bos en houtige beplanting' wil meer aanplant van bos en hout zoals bijvoorbeeld houtsingels. Erven worden niet genoemd als locatie om dit te realiseren maar landbouwgrond wel en een erf kan ook een plek zijn om houtsingels aan te leggen (pagina 13).
- Zuidelijk Westerkwartier heeft de maatregelopties gebundeld in vier maatregelpakketten. Een van deze pakketten is 'management & innovatie'. Dit pakket richt zich op managementmaatregelen en innovatie op het boerenbedrijf. Stalaanpassingen, monovergisting, bufferstroken en restromen benutten als veevoer zijn onderdeel van dit pakket en kunnen mogelijk ook invloed hebben op de ruimtelijke inrichting van erven (pagina 17 & 18).
- Een ander pakket 'extensiever & natuurinclusief' is gericht op boerenbedrijven die een omslag willen maken richting een natuur inclusievere bedrijfsvoering. Natuurvriendelijke oevers en houtsingelbeheer zijn bijvoorbeeld onderdelen van dit pakket die mogelijk ook invloed kunnen hebben om de ruimtelijke inrichting van erven (pagina 17 & 18).

Ruimtelijk/niet ruimtelijk	Ruimtelijk
Inhoudelijk thema	Agrarische bedrijfsvoering, vergroenen, verduurzamen
Functie	Programma
Deelgebied	Zuidelijk Westerkwartier
Afzender	Provincie Groningen, 2024
Doelgroep	Breed
Schaalniveau/focus	Erf, landschap, gebouw, agrarisch grond
Relevantie	Beperkt

Deelgebiedsplan Centrale Woldgebied en Duurswold

[Link naar document](#)

Korte inhoud

Dit document beschrijft de opgaven, oplossingsrichtingen en maatregelen waar het gebied Centrale Woldgebied en Duurswold mee aan de slag wil in het kader van Toekomst Landelijk Gebied Groningen. Dit richt zich op natuur-, water- en klimaatdoelen met daarbij een perspectief voor de landbouw.

Relevante uitspraken over boerenerven

- Een richtinggevende uitspraak voor dit gebied is een landbouw met economische bedrijfsvoering met mogelijkheden van biodiversiteitsgerichte aanvullingen ten bate van natuur en waterkwaliteit (pagina 12).
- De realisatie van groenblauwe dooradering kan onder andere door de uitbreiding van agrarisch natuur-en landschapsbeheer (pagina 14).
- De landbouw wil innoveren en verduurzamen. Hierbij valt te denken aan managementmaatregelen zoals stalmaatregelen (pagina 15).
- Er is ook de wens om biodiversiteit toe te voegen aan de leefomgeving. De focus ligt hierbij eerst op gronden van de overheid maar kan worden verbreed naar agrariërs (pagina 15)
- Boeren kunnen zelf een rol spelen in het beheren van het watersysteem. Het waterschap ziet mogelijkheden op bedrijfsniveau maar is hier kritisch op (pagina 20).

Ruimtelijk/niet ruimtelijk	Ruimtelijk
Inhoudelijk thema	Agrarische bedrijfsvoering, vergroenen, verduurzamen
Functie	Programma
Deelgebied	Centrale Woldgebied en Duurswold
Afzender	Provincie Groningen, 2024
Doelgroep	Breed
Schaalniveau/focus	Erf, landschap, gebouw, agrarisch grond
Relevantie	Beperkt

Deelgebiedsplan Gorecht

[Link naar document](#)

Korte inhoud

Dit document beschrijft de opgaven, oplossingsrichtingen en maatregelen waar het gebied Gorecht mee aan de slag wil in het kader van Toekomst Landelijk Gebied Groningen. Dit richt zich op natuur-, water- en klimaatdoelen met daarbij een perspectief voor de landbouw.

Relevante uitspraken over boerenerven

- De landbouw op korte termijn omschakelen naar natuurinclusief waarbij de landbouw bijdraagt aan het landschapsonderhoud (pagina 7).
- Verbindende landschapsstructuren zoals houtwallen, singels, bermen en sloten zijn essentieel om natuur doelen te bereiken (pagina 9).
- Boeren maken zich zorgen over de invloed van dit deelgebiedsplan op hun bedrijfsvoering, vooral op het gebied van grondgebruik en waterbeheer (pagina 23).

Ruimtelijk/niet ruimtelijk	Ruimtelijk
Inhoudelijk thema	Agrarische bedrijfsvoering, vergroenen, verduurzamen
Functie	Programma
Deelgebied	Gorecht
Afzender	Provincie Groningen, 2024
Doelgroep	Breed
Schaalniveau/focus	Landschap, agrarisch grond
Relevante	Gering

Deelgebiedsplan Oldambt

[Link naar document](#)

Korte inhoud

Dit document beschrijft de opgaven, oplossingsrichtingen en maatregelen waar het gebied Oldambt mee aan de slag wil in het kader van Toekomst Landelijk Gebied Groningen. Dit richt zich op natuur-, water- en klimaatdoelen met daarbij een perspectief voor de landbouw.

Relevante uitspraken over boerenerven

- Het landbouwareaal is noodzakelijk voor het in stand houden van akkervogels. Dit kan ook het erf betreffen, al wordt dit niet specifiek genoemd in het plan (pagina 16).
- Voor de opgave 'realisatie en houtige beplanting' wordt er 275 hectare houtige beplanting in lijnvormige structuren en op erven gerealiseerd waarmee CO2 wordt vastgelegd (pagina 17). Dit gaat daarom ook samen met de emissiereductieopgave broeikasgassen veehouderij en akkerbouw (pagina 20).
- Voor de opgave "groenblauwe dooradering" worden opgaande begroeiing zoals houtwallen, bosjes, bomenrijen en bermen gerealiseerd. Dit kan ook op erven worden geplaatst al wordt het niet specifiek benoemd (pagina 19).
- Het verduurzamen van landbouw zal gedaan worden doormiddel van managementmaatregelen zoals aanpassing van bedrijfsvoering, monovergisting en stalsystemen (pagina 28).

Ruimtelijk/niet ruimtelijk	Ruimtelijk
Inhoudelijk thema	Agrarische bedrijfsvoering, vergroenen, verduurzamen
Functie	Programma
Deelgebied	Oldambt
Afzender	Provincie Groningen, 2024
Doelgroep	Breed
Schaalniveau/focus	Erf, landschap, gebouw, agrarisch grond
Relevantie	Beperkt